

Analiza korištenja instrumenata pretpristupne pomoći (IPA) u zemljama jugoistočne Europe

---

Lerotić, Marin

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:349090>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-21**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

Marin Lerotić

**Analiza korištenja Instrumenta pretpristupne
pomoći (IPA)**

u zemljama jugoistočne Europe

Diplomski rad

Pula, 2017

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

Marin Lerotić

**Analiza korištenja Instrumenta pretpristupne
pomoći (IPA)**

u zemljama jugoistočne Europe

Diplomski rad

JMBAG:030300597, izvanredni student

Studijski smjer: Poslovna informatika

Predmet: Programi i fondovi Europske unije

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Međunarodna ekonomija

Mentor: prof.dr.sc. Ines Kersan Škabić

Pula, 2017

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Marin Lerotić, kandidat za magistra poslovne ekonomije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli,

Student:

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Marin Lerotić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobriše u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Analiza korištenja instrumenata pretpristupne pomoći (IPA) u zemljama jugoistočne Europe“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobriše u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljajući na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli,

Student:

Sadržaj:

1. Uvod	6
2. Instrument pretpristupne pomoć (IPA) - pojam, struktura i proračun	7
2.1. IPA I – Pomoć u tranziciji i izgradnji institucija	11
2.2. IPA II – Prekogranična suradnja	12
2.3. IPA III – Regionalni razvoj	13
2.4. IPA IV - Ravoj ljudskih potencijala	14
2.5. IPA V – Ruralni razvoj, IPARD.....	15
2.6. IPA II 2014 – 2020.....	17
3. Analiza dodijeljenih sredstava IPA-e u razdoblju 2007. – 2013. godine	18
3.1. IPA 2008.....	22
3.2. IPA 2009.....	24
3.3. IPA 2010.....	25
3.4. IPA 2011.....	27
3.5. IPA 2012.....	29
3.6. IPA 2013.....	30
4. Analiza povlačenja sredstava iz IPA instrumenta	32
4.1. Razdoblje od 2007. do 2010. godine	32
4.2. Razdoblje od 2011. do 2013. godine	41
5. Primjeri uspješnih projekata financiranih kroz IPA-u	57
5.1. Albanija.....	57
5.2. Bosna i Hercegovina	58
5.3. Hrvatska	58
5.4. Makedonija	59
5.5. Srbija	59
5.6. Crna Gora.....	60
5.7. Turska	61
6. Zaključak	62
7. Sažetak	63
8. Summary	64
Literatura:	65
POPIS SLIKA	69
POPIS TABLICA	70

1. Uvod

U ovom diplomskom radu analizirat će se korištenje Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) u zemljama jugoistočne Europe. Cilj ovog rada jest analizirati dodijeljena sredstva te korištenje istih kako bi se došlo do zaključka o tome koliko su zemlje korisnice IPA instrumenta kvalitetno koristile mogućnosti ovog pretpristupnog instrumenta.

Rad je podijeljen u šest poglavlja. U drugom poglavlju opisuju se obilježja i komponente IPA-e. IPA instrument ima za cilj kroz financijsku pomoć kroz pet komponenti pomoći zemljama korisnicima ovoga instrumenta da se što bolje i kvalitetnije pripreme za pristupanje u EU.

U drugom djelu ovog diplomskog rada prezentirati će se statistički podaci o korištenju IPA-e u zemljama jugoistočne Europe potom će ih se analizirati i međusobno uspoređivati. Zemlje jugoistočne Europe koje koriste IPA instrument jesu Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Makedonija, Kosovo, Srbija. Turska također koristi IPA instrument iako ne spada pod zemlje jugoistočne Europe ali je zemlja kandidat za članstvo u EU. Prikazat će se raspodjela sredstava po godinama unutar zemalja jugoistočne Europe koje koriste IPA instrument te napredak njihovog iskorištavanja IPA-e. Kroz IPA instrument navedenim zemljama dodijeljeno je preko 11,4 mlrd. EUR kroz razdoblje od 2007. do 2013. godine.

U trećem dijelu rada analizirat će se korištenje samih sredstava koje su dobile zemlje korisnice IPA-e na korištenje. Pratit će se ugovorena i isplaćena sredstva te postoci i uspoređivati s ostalim godinama korištenja IPA instrumenata kako bi se vidjelo na koji način se razvijala situacija sa zemljama kada govorimo o korištenju IPA instrumenta.

U zadnjem dijelu ovog rada analizirat će se uspješno sprovedeni projekti koje su zemlje korisnice IPA instrumenata uspješno implementirale kroz neku od pet komponenti. Vidjet ćemo i financijska sredstva koja su dodijeljena za pojedini projekt, faze i vrijeme implementacije te kako je to poboljšalo funkcioniranje same države.

U radu su korištene povijesna metoda, metode komparacije i kompilacije.

2. Instrument pretpristupne pomoć (IPA) - pojam, struktura i proračun

Instrument pretpristupne pomoći jugoistočne Europe IPA¹ je instrument koji služi da bi ga zemlja kandidat za ulazak u Europsku Uniju iskoristila u procesu ulaska kako bi zadovoljila sve one uvjete koji se od nje traže. Zemlje jugoistočne Europe koja koriste IPA instrument su sljedeće:

- Albanija
- Bosna i Hercegovina
- Crna Gora
- Hrvatska
- Makedonija
- Kosovo
- Srbija

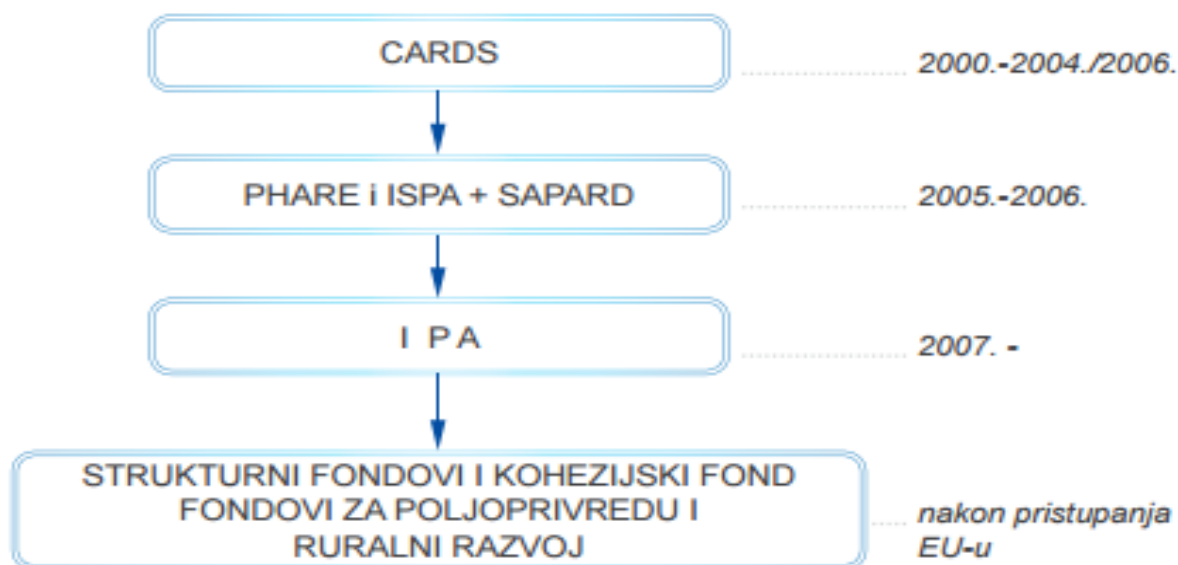
IPA se nadovezuje na prijašnje programe financijske pomoći koji su postojali do 2006. godine., a to su CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD. IPA je osmišljena kao potpora zemljama kandidatkinjama Hrvatskoj, Turskoj i Makedoniji te državama potencijalnim kandidatima Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovu Srbija i Crna Gora.

---

¹ Eng. Instrument for Pre-Accession Assistance

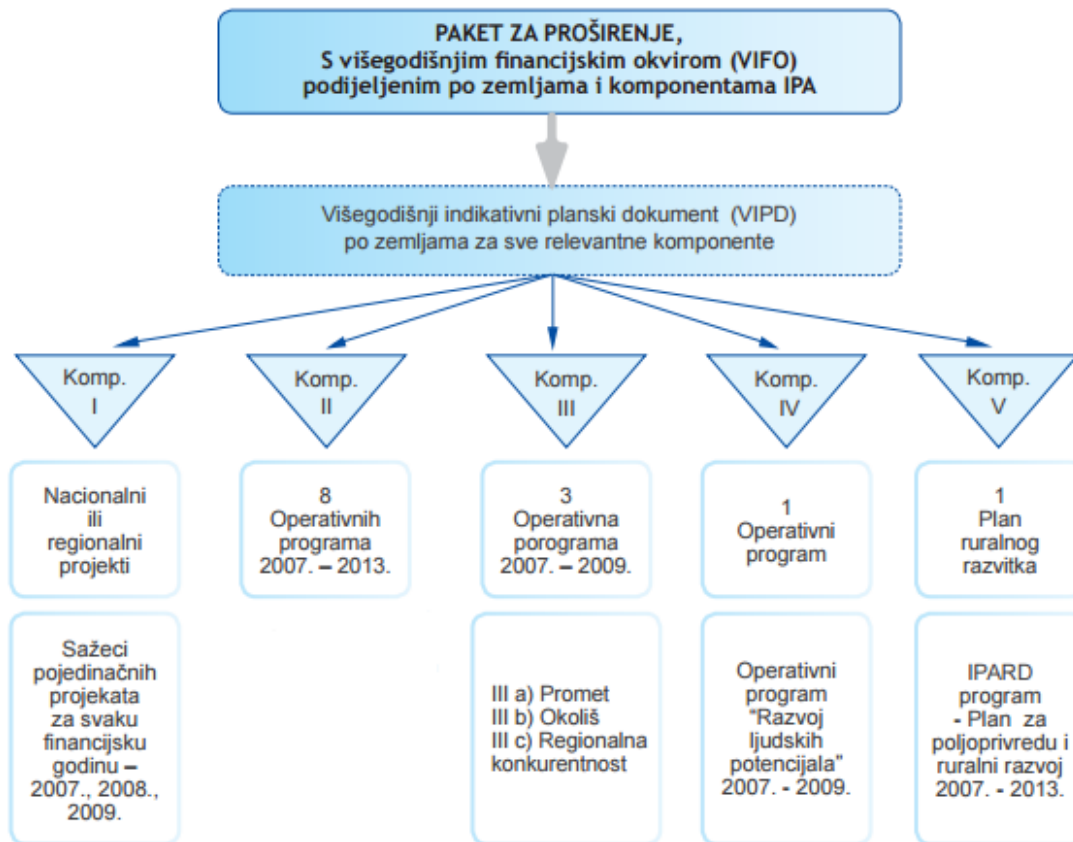
Slika 1: Razvoj financijske pomoći

Izvor: Novota, S. et al.: *Europski fondovi za Hrvatske projekte*, Zagreb, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, 2009. http://www.safu.hr/datastore/filestore/10/Europski_fondovi_za_hrvatske_projekte.pdf

Iz slike 1.na kojoj je prikazan razvoj financijske pomoći je vidljivo kako je IPA naslijedila programe CARDS koji se koristio od 2000. – 2004./2006. godine, PHARE i ISPA + SAPARD programe koji su se koristili od 2000. do 2006. godine. IPA je pretpristupni instrument koji se koristio od 2007. do 2013. godine. Svrha financijske pomoći jest ta da zemlje koje su navedene iskoriste financije za provedbu reformi u politici, gospodarstvu i institucijama kako bi se dostigli standardi EU. Kada govorimo o financijskom aspektu IPA programa, onda je bitno za naglasiti kako ona predstavlja 5,7% ukupnog proračuna EU, što u vremenskom periodu od 2007. do 2013. godine za sve navedene zemlje iznosi 11,468 mlrd.EUR.

Slika 2: Tri razine okvira za provedbu IPA-e

Izvor: Novota, S. et al.,: *Europski fondovi za Hrvatske projekte*, Zagreb, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, 2009. http://www.safu.hr/datastore/filestore/10/Europski_fondovi_za_hrvatske_projekte.pdf

Iz slike 2. možemo vidjeti primjer okvira za provedbu IPA komponenti. „IPA je uspostavljena Uredbom Vijeća br. 1085/2006 koja određuje cjelokupni okvir pomoći i opća načela pomoći. Detaljnija pravila provedbe iznesena su u Uredbi br. 718/2007. Osim toga, financijski okvir programa određen je višegodišnjim indikativnim financijskim okvirom Europske komisije (VIFO) s podacima financijske raspodjele po zemljama korisnicama i komponentama IPA-e (vidi Sliku 2.) i višegodišnjim indikativnim planskim dokumentom (VIPD) koji navodi prioritete za svaku zemlju po raznim sektorima.“ (Novota et al., 2009)

Kao što je na slici 2 prikazano, IPA se sastoji od 5 komponenti.

IPA komponente:

1. IPA komponenta 1 – Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija
2. IPA komponenta 2 – Prekogranična suradnja
3. IPA komponenta 3 – Regionalni razvoj
4. IPA komponenta 4 – Razvoj ljudskih potencijala
5. IPA komponenta 5 – Ruralni razvoj IPARD

Slika 3: IPA komponente

Izvor: Osnovne informacije o EU fondovima.<http://algebra.hr/wp-content/uploads/2013/08/Osnovne-informacije-o-EU-fondovima.pdf>

Ono što je bitno kod ovih 5 komponenti jest to da su prve dvije komponente Pomoć u tranziciji i izgradnji institucija te Prekogranična suradnja komponente koje su namjenjene državama koje su kandidatkinje i onim državama koje su potencijalne kadnidatkinje. Ostale 3 komponente Regionalni razvoj, Ljudski potencijali te Ruralni razvoj IPARD su namijenjene zemljama kandidatkinjama.

2.1. IPA I – Pomoć u tranziciji i izgradnji institucija

Ova komponenta IPA-e je izuzetno bitna jer je namijenjena kako bi se financije usmjerile na projekte i aktivnosti koje će biti bitne da se izgrade i ojačaju institucije te da se uspostave i usklade s pravnom stečevinom Europske unije te kako bi se što kvalitetnije i brže ispunile oni kriteriji koji su potrebni da bi se pristupilo Europskoj uniji. IPA I komponenta je zapravo nastavak programa PHARE s kojim je započela tranzicija i izgradnja institucija.

„Na osnovu MIPD-a (Višegodišnji indikativni planski dokument²), nadležne institucije, prema odgovarajućoj proceduri, predlažu prijedloge projekata (tzv. project fiche). U okviru prve IPA komponente, MIPD utvrđuje sedam sektora u okviru kojih se pripremaju prijedlozi projekata:

1. Pravosuđe i unutrašnji poslovi
2. Reforma javne uprave
3. Društveni razvoj
4. Razvoj privatnog sektora
5. Transport
6. Zaštita životne sredine, klimatske promjene i energija
7. Poljoprivreda i ruralni razvoj

Svi odobreni projekti tokom jedne programske godine čine godišnji nacionalni program.“ (Pejović et.al., 2011)

Financijski prikaz dodijeljenih sredstava IPA I komponente za razdoblje od 2007. – 2013. godine prikazan je u tablici 1.

Tablica 1: Prikaz dodijeljenih sredstava IPA I po državama

IPA I	DODIJELJENO
Albanija	1,562,41
Bosna i Hercegovina	1,693,5
Hrvatska	882,38

²Eng. Multi-annual indicative planning document

Makedonija	783,3
Kosovo	2,082,76
Crna Gora	565,49
Srbija	3,824,45
Turska	3,824,45
Ukupno:	16,497,82

Izvor: University of Pittsburgh. Archive of European Integration (AEI). Dostupno na: <http://aei.pitt.edu/view/euar/EXTERNAL=3AFinancial Assistance for Central and Eastern Europe =28PHARE, ISPA, SAPARD, IPA=29.html>

U tablici 1.su prikazana financijska sredstva koja su dodijeljena navedenim zemljama u IPA I u periodu od 2007. do 2013. godine kada se koristio IPA instrument. Za IPA I komponentu je u navedenom razdoblju dodijeljeno nešto manje od 16,5 mlrd. EUR zemljama koje koriste IPA instrument.

2.2. IPA II – Prekogranična suradnja

Kada govorimo o IPA II komponenti prekogranične suradnje bitno je naglasiti kako se ova komponenta dijeli na dva dijela. IPA II komponenta vezana je za bilateralne prekogranične suradnje sa susjednim zemljama koje su članice Europske unije ali i za zemlje koje to nisu.

Hrvatska je u komponenti II u suradnji s Italijom, Slovenijom, Mađarskom, BiH, Srbijom i Crnom Gorom.

Albanija ima suradnju s Crnom Gorom, Makedonijom, Kosovom i Grčkom.

Bosna i Hercegovina surađuje s Hrvatskom, Srbijom i Crnom Gorom.

Makedonija surađuje u IPA II komponenti s Albanijom, Bugarskom, Grčkom i Kosovom.

Kosovo ima suradnju s Albanijom i Makedonijom dok Crna Gora surađuje s Albanijom, Hrvatskom, BiH i Srbijom.

Sa najviše zemalja u IPA II komponenti surađuje Srbija i to sa Hrvatskom, BiH, Crna Gora, Mađarska, Rumunjska, i Bugarska dok Turska ima suradnju s Bugarskom.

U tablici 2.su prikazana financijska sredstva koja su dodijeljena navedenim zemljama u IPA II komponenti koja su dodijeljena državama u periodu od 2007. do 2013. godine kada se koristio IPA instrument.

Tablica 2: Prikaz dodijeljenih sredstava IPA II po državama

IPA II	DODIJELJENO
Albanija	100,91
Bosna i Hercegovina	64,15
Hrvatska	100,95
Makedonija	68,79
Kosovo	15,6
Crna Gora	103,12
Srbija	271,4
Turska	268,55
Ukupno:	993,47

Izvor: University of Pittsburgh. Archive of European Integration (AEI). Dostupno na: <http://aei.pitt.edu/view/euar/EXTERNAL=3AFinancial Assistance for Central and Eastern Europe =28PHARE, ISPA, SAPARD, IPA=29.html>

Za IPA II komponentu je dodijeljeno malo manje od 1 mlrd. EUR u razdoblju od 2007. do 2013. godine za korisnike IPA instrumenta.

2.3. IPA III – Regionalni razvoj

Komponenta IPA III koja je vezana uz regionalni razvoj nastavak je ISPA programa te nastavak gospodarske i socijalne komponente programa PHARE. Ova komponenta dijeli se na tri dijela za razdoblje od 2007. do 2009. godine.

Potkomponentne IPA III komponente regionalnog razvoja (Program IPA III, 2008):

1. Promet (IPA IIIa) – podupire infrastrukturne projekte u sektoru prometa te predstavlja nastavak programa ISPA
2. Zaštita okoliša (IPA IIIb) – namijenjena je financiranju projekata iz područja zaštite okoliša

3. Regionalna konkurentnost (IPA IIIc) – namijenjena je financiranju projekata iz područja regionalne konkurentnosti.

U tablici 3.su prikazana financijska sredstva koja su dodijeljena navedenim zemljama u IPA III komponenti koja su dodijeljena državama u periodu od 2007. do 2013. godine kada se koristio IPA instrument.

Tablica 3: Prikaz dodijeljenih sredstava IPA III po državama.

Država	Dodijeljeno
Hrvatska	1,492,09
Makedonija	578,96
Turska	5,301,13
Ukupno	7,372,18

Izvor:University of Pittsburgh. Archive of European Integration (AEI). Dostupno na: http://aei.pitt.edu/view/ear/EXTERNAL=3AFinancial_Assistance_for_Central_and_Eastern_Europe=28PHARE,_ISPA,_SAPARD,_IPA=29.html

Kao što je ranije u tekstu navedeno za IPA III, IPA IV i IPA V komponente primjenjuju se samo za zemlje kandidatkinje. Iz tog razloga nisu navedene zemlje koje se nalaze u prethodne dvije komponente. U navedenom razdoblju za IPA III komponentu odvojeno je preko 7 mlrd. EUR za države za kandidatkinje za članstvo u EU.

2.4. IPA IV - Ravoj ljudskih potencijala

Ova komponenta prije svega usmjerena je ka poticanju zapošljavanja, obrazovanju, usavršavanju i socijalnom uključivanju. Cilj jest da se sredstva usmjere ka područjima koji imaju veliku nezaposlenost, obrazovanju u smjeru usklađivanja s potrebama na tržištu za određena područja.

Također kada govorimo o usavršavanju cilj je da se potakne cjeloživotno učenje i na posljertku socijalno osjetljivima kojima je teže doći do rada i zapošljavanja.

Sastoji se od sljedećih prioritetnih osi (IPA IV razvoj ljudskih potencijala; 2008):

1. Poboljšanje pristupa zapošljavanju i održivo uključivanje u tržište rada
2. Jačanje socijalnog uključivanja i integracije osoba kojima je otežan pristup tržištu rada
3. Jačanje ljudskog kapitala i zapošljivosti
4. Tehnička pomoć (u pripremi projekata iz ove komponente i jačanju operative strukture)

U tablici 4. su prikazana financijska sredstva koja su dodijeljena navedenim zemljama u IPA IV komponenti koja su dodijeljena državama u periodu od 2007. do 2013. godine.

Tablica 4: Prikaz dodijeljenih sredstava IPA IV po državama.

Država	Dodijeljeno
Hrvatska	302,27
Makedonija	146,12
Turska	1,105,13
Ukupno	1,553,52

Izvor: University of Pittsburgh. Archive of European Integration (AEI). Dostupno na: http://aei.pitt.edu/view/ear/EXTERNAL=3AFinancial_Assistance_for_Central_and_Eastern_Europe_28PHARE,_ISPA,_SAPARD,_IPA=29.html

Za IPA IV komponentu u razdoblju od 2007. do 2013. godine dodijeljeno je preko 1,5 mlrd. EUR za zemlje kandidatkinje za članstvo u EU, Hrvatska, Makedonija i Turska.

2.5. IPA V – Ruralni razvoj, IPARD

IPARD je posebno područje IPA-e koje se nastavlja na prethodni program pod nazivom SAPARD.

IPA rural development odnosno IPARD program provodi se kroz tri osnovna strateška prioriteta/cilja(IPA V; 2008):

1. Poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedba standarda Zajednice
2. Pripremne radnje za provedbu poljoprivredno-okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja
3. Razvoj ruralne ekonomije.

„Svaka tematska os odgovara jednom od prioriteta ciljeva Plana za ruralni razvoj. Zemlje članice i njihove regije moraju rasporediti sredstva za financiranje ruralnog razvoja na ove tri tematske osi, ali mogu izabrati mjere i projekte koji najbolje odgovaraju potrebama njihovih ruralnih područja.“ (Europski poljoprivredni fondovi, 2006)

U tablici 5. su prikazana financijska sredstva koja su dodijeljena navedenim zemljama u IPA V komponenti koja su dodijeljena državama u periodu od 2007. do 2013. godine.

Tablica 5: Prikaz dodijeljenih sredstava IPA V po državama.

Država	Dodijeljeno
Hrvatska	552,12
Makedonija	175,98
Turska	1,689,32
Ukupno	2,417,42

Izvor:University of Pittsburgh. Archive of European Integration (AEI). Dostupno na: http://aei.pitt.edu/view/euar/EXTERNAL=3AFinancial_Assistance_for_Central_and_Eastern_Europe_=28PHARE,_ISPA,_SAPARD,_IPA=29.html

Za IPA V komponentu – Ruralni razvoj u navedenom periodu dodijeljeno je Hrvatskoj, Makedoniji i Turskoj malo manje od 2,5mlrd. EUR.

2.6. IPA II 2014 – 2020

Nakon IPA I instrumenta koji je trajao od 2007. do 2013. godine formiran je IPA II instrument za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Kao i za prvo razdoblje tako je i za IPA II instrument glavni cilj kako bi se pomoglo zemljama korisnicima ovog instrumenta tijekom procesa pristupanje u EU na način da se postignu pozitivna kretanja u zemljama korisnicima ovog instrumenta ali i zemljama u regiji. Kao što je ranije u tekstu navedeno proračun za IPA instrument od 2007. do 2013. godine bio je 11,5 milijardi Eura dok je za IPA 2014. do 2020. godine proračun veći za 200 milijuna Eura odnosno 11,7 milijardi Eura.

Zemlje korisnice IPA II instrumenta su sljedeće:

- Albanija
- Bosna i Hercegovina
- Makedonija
- Kosovo
- Crna Gora
- Srbija

Kao i kod IPA I instrumenta u periodu od 2007. do 2013. godine i kroz IPA II instrumenta financijska podrška usmjeriti će se prema zemljama korisnicima kroz pet komponenti koje su sljedeće:

- Pomoć u tranziciji i jačanje institucija
- Društveno – ekonomski i regionalni razvoj
- Razvoj ljudskih resursa
- Poljoprivredni i ruralni razvoj
- Regionalna suradnja

Kao što vidimo jedino Hrvatska nije više zemlja korisnik ovog pretpristupnog instrumenta jer je u međuvremenu, točnije 1. srpnja 2013. godine, postala zemlja članica Europske unije. Također možemo zaključiti da će zemlje korisnice IPA instrumenta imati veći financijski priljev jer je proračun instrumenta veći za 200 milijuna Eura dok je istovremeno broj zemlja korisnika umanjen za Hrvatsku.

3. Analiza dodijeljenih sredstava IPA-e u razdoblju 2007.– 2013. godine

Na godišnjoj razini Europska komisija radi izvještaj o stanju i kvaliteti korištenja prepristupnih sredstava koji su namijenjeni jugoistočnoj Europi. Taj izvještaj dostavlja se Vijeću EU, Europskom parlamentu te Europskom gospodarskom i socijalnom odboru.

Tablica 6: Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama u 2007. godini.

IPA KOMPONENTE	Albanija	Bosna i Hercegovina	Hrvatska	Makedonija	Kosovo	Crna Gora	Srbija	Turska
Komponenta I	54,3	58,1	49,6	41,6	68,3	27,5	181,5	256,7
Komponenta II	6,7	4,0	9,7	4,2		3,9	8,2	2,1
Komponenta III			45,1	7,4				167,5
Komponenta IV			11,4	3,2				50,2
Komponenta V			25,5	2,1				20,7
Ukupno	61,0	62,1	141,2	58,5	68,3	31,4	189,7	497,2

Izvor: Commission of European Communities. Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee. 15. prosinca 2008. http://aei.pitt.edu/45575/1/com2008_0850.pdf

U tablici 6. vidimo alokaciju sredstava IPA-e po zemljama korisnicama u 2007. godini u mil. EUR. Hrvatska, Makedonija i Turska dobile su sredstva u svih pet komponenti zato što su zemlje kandidatkinje za članstvo u EU. Dok su ostale zemlje potencijalne kandidatkinje za članstvo u EU pa su dobile sredstva za komponente I i II odnosno za Pomoć u tranziciji i izgradnji institucija i preko graničnu suradnju. Vidljivo je kako su najveća financijska sredstva išla za pomoć u tranziciji i izgradnji institucija kako bi se zemlje što bolje pripremile za sve zadatke i uvjete koje Europska unija postavlja

pred kandidate prije i za vrijeme prepristupnih pregovora. Unutar I komponente sredstva su podijeljena na sredstva za nacionalni program i sredstva za nuklearnu sigurnost, carine i edukaciju.

Tablica 7: Financijska sredstva po državama za nacionalni program, nuklearnu sigurnost, carine i edukaciju.

	Albanija	Bosna i Hercegovina	Hrvatska	Makedonija	Kosovo	Crna Gora	Srbija	Turska
Nacionalni program	49,3	49,7	45,4	34,9	62,0	23,9	164,8	256,2
Nuklearna sigurnost, carine i edukacija	5,0	8,4	4,2	6,7	6,3	3,6	16,7	0,5
Ukupno	54,3	58,1	49,6	41,6	68,3	27,5	189,7	256,7

Izvor: Commission of European Communities. Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee. 15. prosinca 2008. http://aei.pitt.edu/45575/1/com2008_0850.pdf

Iz tablice 7. jasno je vidljivo kako je najveći dio sredstava koja su dodijeljena unutar komponente I otpao na nacionalni program. Tek je manji dio ukupnih sredstava odvojen za nuklearnu sigurnost, carine i edukacije. Da bi zemlje mogle koristiti sredstva IPA-e potrebno je bilo da su imale posebne dokumente odnosno Nacionalne programe.

IPA 2007 Nacionalni program Albanija je usvojila 20. rujna 2007. godine. Nacionalni program Albanije je u skladu s političkim kriterijima podrška policijskoj misiji PAMECA III. PAMECA III ima glavni cilj da približi Albansku policiju EU standardima kroz tehničku pomoć zemalja članica EU. U Nacionalni program također ulaze pripreme za decentralizirano upravljanje sredstvima koja se dobivaju iz Europske unije.

Bosna i Hercegovina usvojila je IPA 2007 Nacionalni program 20. prosinca 2007. godine. Sredstva koja BiH dobiva iz IPA I komponente za Nacionalni program

pomaže joj da se uskladi s političkim zahtjevima iz Kopenhagena tako da podržava društvenu uključenost, vladavinu prava i reformu javne uprave i ustava. Također sredstva će se koristiti za razvoj zdravstva i obrazovana.

Hrvatska je istog datuma kada i BiH usvojila Nacionalni program. U Hrvatskoj sredstva iz IPA I komponente u najvećoj mjeri za 2007. godinu bila su usmjerena u borbu protiv korupcije i za zaštitu ljudskih prava te kako bi se poboljšalo poslovno okruženje.

„IPA 2007 komponenta I ima u cilju preuzimanja obveza iz članstva usredotočiti na institucionalne i administrativne kapacitete za pravni prijenos i provedbu u sljedećim poglavljima: Tržišno natjecanje; Informacijskog društva i medija; Poljoprivrede, Energije; Socijalne politike i zapošljavanja; Pravosuđe; Slobodu i sigurnost i Okoliš“ (Commission of the European communities, 2007)

Makedonija je započela reformu policijske uprave pod programom CARDS pa je donesena odluka da se Nacionalni program IPA 2007 odvoji na dva dijela. Prvi dio za koji je osigurano 12 mil.EUR su uključeni projekti koji se vežu za već započetu reformu policijske uprave te za pripremu projekta. Drugi dio koji u sebi sadrži 22,94 mil. EUR je usvoje 16. studenog 2007. godine te je usmjeren na reforme sljedećih sustava:

- Pravosuđe
- Upravljanje EU fondovima
- Javna uprava

Crna Gora je usvojila nacionalni program 21. studenog 2007. godine. Sredstva dobivena za taj program namijenjena su podršci civilnom društvu, borbu protiv organiziranog kriminala, korupcije te reformi pravosuđa.

Srbija je 20. prosinca 2007. godine usvojila Nacionalni program koji Srbiji treba pomoći u provedbi nekoliko izuzetno bitnih reformi.

Neke od tih reformi su sljedeće:

- Podrška izbjeglicama i raseljenim osobama unutar Srbije,
- Povećanje učinkovitosti i transparentnosti pravosudnog sustava,
- Reforma policije,

- Osnivanje ureda pravobranitelja i ureda za javnu nabavu. (Commission of the European communities, 2007)

Turska je svoj Nacionalni program usvojila 20. prosinca 2007. godine. Nacionalni program u Turskoj odnosi se na reformu pravosuđa, promicanje ženskih prava, ljudska prava i prava djece.

„Što se tiče usvajanje i provedbu pravne stečevine EU, pomoć je bila koncentrirana na područja aktivnosti s velikom količinom zakonodavstva koje treba prenijeti i implementirati kao i s visokim zahtjevima ulaganja. U okviru programa IPA 2007, ta područja su: pravda, sloboda i sigurnost (posebno upravljanje granicama i migracije i politiku viza); okoliš; i, u manjoj mjeri, sigurnost hrane i poreze i carine. Pomoć će također pod uvjetom da se osigura usklađenost i jačanja institucija biti u području energetike, financijskih kontrola, ribarstvu, unutarnjem tržištu, socijalnoj politici i zapošljavanju, statistici i prijevozu. Prioritetna pitanja koje treba riješiti jesu dijalog s civilnim društvom u 2007. godini u područjima kulture, umjetnosti, ribarstvu i poljoprivredi.“ (Commission of the European communities, 2008)

Kosovo je Nacionalni program potpisalo 28. studenog 2007. godine. Glavne smjernice unutar programa jesu borba protiv korupcije, zaštite ljudskih prava i zaštite manjina te promicanje aktivnosti civilnog društva.

„Pod društveno-ekonomskim zahtjevima program se usredotočio na jačanje investicijske klime Kosova i potpora malim i srednjim poduzećima, promicanje ruralnog razvoja, razvoj infrastrukture i poboljšanje kvalitete obrazovnog sustava. Konačno, pod europskim standardima, program se odnosio na potrebu da se izgradi djelotvorna institucionalna sposobnost osobito u javnoj nabavi, sigurnost hrane i veterinarske usluge i standarda u energetske sektoru.“ (Commission of the European communities, 2008)

IPA II komponenta kao što je već navedeno je komponenta u kojoj je pažnja posvećena prekograničnoj suradnji. Vidljivo je iz tablice 6. kako su sredstva drastično manja za komponentu II odnosno za prekograničnu suradnju u odnosu na sredstva koja su namijenjena za pomoć u tranziciji i za izgradnju institucija.

3.1. IPA 2008

Iz tablice 8. možemo vidjeti kako se najviše financijskih sredstava dodjeljivalo za IPA III komponentu odnosno regionalni razvoj. Isto tako vidljivo je da se za svaku komponentu bez iznimki svake godine dodjeljivalo sve više i više financijskih sredstava. Vidljivo je iz primjera sve tri zemlje kako je komponenta IV, komponenta za razvoj ljudskih potencijala najmanja kada govorimo iz pogleda financija. IPA V komponenta, ruralni razvoj IPARD je ipak komponenta za koju su sredstva ipak nešto veća nego za komponentu razvoja ljudskih potencijala

Tablica 8: Prikaz sredstava koja su dodijeljena zemljama koje se nalaze u sustavu IPA III, IV i V za razdoblje od 2007.-2009. godine.

Komponente / godine	Hrvatska				Makedonija				Turska			
	2007	2008	2009	Ukupno	2007	2008	2009	Ukupno	2007	2008	2009	Ukupno
Komponenta III	45,1	47,6	49,7	142,4	7,4	12,3	20,8	40,5	167,5	173,8	182,7	524,0
Komponenta IV	11,4	12,7	14,2	38,3	3,2	6,0	7,1	16,3	50,2	52,9	55,6	158,7
Komponenta V	25,5	25,6	25,8	76,9	2,1	6,7	10,2	19,0	20,7	53,0	85,5	159,2

Izvor: [Commission of European Communities. Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee. 15. prosinca 2008.](http://aei.pitt.edu/45575/1/com2008_0850.pdf) http://aei.pitt.edu/45575/1/com2008_0850.pdf

Što se Hrvatske tiče cilj je da se sredstva koriste za zaštitu okoliša. Kada govorimo o zaštiti okoliša u IPA III komponenti onda se misli na otpadne vode, vode za piće te za odgovornim gospodarenjem otpada. Također u ovoj komponenti sredstva su namijenjena da se moderniziraju i rekonstruiraju proizvodni kapaciteti. Kod Makedonije također je cilj da se s tim sredstvima infrastruktura prometa i okoliša i to na gotovo isti način kao i kod Hrvatskog primjera.

Kod Turske glavni je cilj da se poveća konkurentnost tako da se investira u sektor prometne infrastrukture. Što se okoliša tiče posebno se naglašava ulaganje u opskrbu vodom te odvodnju otpadnih voda. Regionalna konkurentnost u Turskoj ima za cilj povećati konkurentnost slabije razvijenih regija kroz četiri cilja: poboljšavanje fizičke infrastrukture, poboljšavanje financijske infrastrukture, povećanje poslovnih dionica i povećanje zaposlenih.

IPA Komponenta IV u Hrvatskoj za cilj ima da se poboljša pristup prilikom zapošljavanja i uključivanja na tržište rada. Također naglasak se stavlja na jačanje socijalnog uključivanja te na jačanje ljudskog kapitala.

Kod Makedonije je slična situacija gdje se za cilj postavlja da se korištenjem IPA IV komponente zaposli čim više ljudi. Ulaganje u obrazovanje i trening također je bitan faktor za korištenje sredstva iz IPA programa te socijalno uključivanje.

Turska ima četiri prioriteta poglavlja a to su: obrazovanje, zaposlenje, cjeloživotno učenje i socijalna uključenost.

IPA V komponenta ima za cilj da se sredstva iz programa koriste za povećanje učinkovitosti i implementaciju tržišnih standarda. Također bitno je da se provedu poljoprivredno okolišne mjere i lokalna strategija za ruralni razvoj te da se razvije ruralna ekonomija u Hrvatskoj. Jednaki ciljevi postavljeni su za Makedoniju i Tursku kada govorimo o sredstvima iz IPA programa.

Tablica 9: Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama u 2008. godini.

IPA KOMPONENTE	Albanija	Bosna i Hercegovina	Hrvatska	Makedonija	Kosovo	Crna Gora	Srbija	Turska
Komponenta I	62,1	69,9	45,4	41,1	184,7	28,1	179,4	256,1
Komponenta II	8,6	4,9	14,7	4,1		11,5	11,5	2,9
Komponenta III			47,6	12,3				173,8
Komponenta IV			12,7	6,0				52,9
Komponenta V			25,6	6,7				53,0

Ukupno	70,7	74,8	146	70,2	184,7	32,6	190,9	538,7
---------------	-------------	-------------	------------	-------------	--------------	-------------	--------------	--------------

Izvor: European Commission. 2008 Annual report on the implementation of the instrument for pre-accession assistance (IPA). Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee. 23. prosinca 2009. http://aei.pitt.edu/45577/1/com2009_0699.pdf

U tablici 9. vidimo prikaz sredstava koja su dodijeljena zemljama u 2008. godini. Ono što je odmah vidljivo ako usporedimo podatke s prethodnom godinom da su sve zemlje dobile više sredstava. Najveće povećanje dodijeljenih sredstava osjetilo je Kosovo koje je dobilo 116,4 mil. EUR više za IPA I komponentu, jedinu komponentu koje je Kosovo koristilo u navedenom periodu. Potom najviše sredstava dobila je Turska odnosno 41 mil. EUR više kada zbrojimo svih pet komponenti koje koristi Turska kao zemlja kandidatkinja za EU. Potom slijede Bosna i Hercegovina i Makedonija s 12 mil. EUR više dodijeljenih sredstava. Potom slijede Albanija s 9 mil. EUR, Hrvatska s 5 te na začelju Crna Gora i Srbija kojima je dodijeljeno svega 1 mil. EUR više u odnosu na 2007. godinu.

3.2. IPA 2009

Kosovo, Albanija, Bosna i Hercegovina i Crna Gora su u svim komponentama u kojima sudjeluju kao zemlje članice IPA programa dobile odnosno dodijeljeno im je više financijskih sredstava u odnosu na 2007. godinu.

Crna Gora ima 4% više dodijeljenih sredstava, Albanija 14%, Bosna i Hercegovina 17% dok Kosovo čak 64% više sredstava koje su joj namijenjena. Ovi postoci su ukupno povećanje o oba dvije komponente kod navedenih zemalja dok Kosovo kao i 2007. godine sudjeluje samo u IPA I komponenti. Promatrajući ove dvije godine zanimljivo je da je Hrvatskoj, Srbiji i Turskoj je dodijeljeno više sredstva u svim komponentama osim u IPA I komponenti gdje su navedenim zemljama smanjena dodijeljena sredstva. Također Makedoniji su smanjena dodijeljena sredstva u IPA I i IPA II komponenti. Bez obzira na manja sredstva u navedenim komponentama sve zemlje bilježe rast dodijeljenih sredstava ukupno kada se zbroje sve komponente. Tako Srbija bilježi najmanji rast od tek 0,7%, Hrvatska ima rast od 4%, Makedonija ima rast od 17% dok Turska bilježi rast od 7,8%.

Tablica 10: Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama za 2009. godinu.

IPA KOMPONENTE	Albanija	Bosna i Hercegovina	Hrvatska	Makedonija	Kosovo	Crna Gora	Srbija	Turska
Komponenta I	71,4	83,9	45,6	39,3	106,1	28,6	182,6	239,6
Komponenta II	9,8	5,2	15,9	4,4		4,7	12,2	3,0
Komponenta III			49,7	20,8				182,7
Komponenta IV			14,2	7,1				55,6
Komponenta V			25,8	10,2				85,5
Ukupno	81,2	89,1	151,2	81,8	106,1	33,3	194,8	566,4

Izvor: European Commission. 2009 Annual report on the implementation of the instrument for pre-accession assistance (IPA). Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee. 25. studeni 2010. http://aei.pitt.edu/45579/1/com2010_0687.pdf

U tablici 10. nalaze se dodijeljena sredstva za IPA program za 2009. godinu. Te godine jedina zemlja kojoj je dodijeljeno manje sredstva nego u 2008. godini je Kosovo. Naime Kosovu je 2008. godine dodijeljeno 184,7 mil. EUR dok je 2009. godine dodijeljeno tek 106,1 mil. EUR. To čini čak 42,61% manje dodijeljenih sredstava za IPA I komponentu. Ostale zemlje bilježe porast dodijeljenih sredstava i to Srbija 2,1%, Crna Gora 2,2%, Hrvatska 3,5%, Turska 4,9%, Albanija 13%, Makedonija 14,2%, Bosna i Hercegovina bilježi najveći porast od 16,05% više dodijeljenih sredstava u odnosu na godinu ranije.

3.3. IPA 2010

U 2010. godini Kosovo se priključuje kod financiranja u IPA II komponenti odnosno u komponenti prekogranične suradnje. Kosovu je u prvoj godini dodijeljeno 2,8 mil. EUR. što je manje od svih zemalja osim Turske u prvoj 2007. godini. Kosovo je kao što je navedeno u svojoj prvoj godini korištenja IPA II komponente potpisala

prekograničnu suradnju s Albanijom i Makedonijom. Sredstva za oba programa prekogranične suradnje su jednaka i iznose 1,2 mil. EUR. Međutim vidimo iz usporedbe s 2009. godinom da je Kosovu dodijeljeno puno manje sredstava u 2010. godini. odnosno gotovo 40% manje sredstava.

Tablica 11: Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama u 2010. godini.

IPA KOMPONENTE	Albanija	Bosna i Hercegovina	Hrvatska	Makedonija	Kosovo	Crna Gora	Srbija	Turska
Komponenta I	84,2	100,69	29,48	36,91	64,5	29,84	182,6	217,81
Komponenta II	10,48	4,70	15,60	4,47	2,8	4,84	11,75	3,09
Komponenta III			56,8	29,40				238,10
Komponenta IV			15,7	8,40				63,4
Komponenta V			26,0	12,50				131,30
Ukupno	94,68	105,39	153,58	91,68	67,3	33,52	197,95	653,7

Izvor: European Commission. 2010 Annual Report on Financial Assistance for Enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey Pre-accession Instrument, Transition Facility. 11. listopada 2011. http://aei.pitt.edu/45582/1/sec2011_1198.pdf

Kada uspoređujemo dodijeljena sredstva u usporedbi s 2009. godinom vidimo kako su sv zemlje 2010. godine dobile veća sredstva. Najmanji napredak ostvarila je Crna Gora sa samo 1% više dodijeljenih sredstva. Hrvatska i Srbija dobile su 2% više sredstava, Makedonija 11%, Turska i Albanija 14% dok je Bosna i Hercegovina dobila 16% više sredstava u odnosu na prethodnu godinu.

Kada govorimo o komponentama te sredstvima koja su bila dodijeljena unutar komponenti Hrvatska je jedina kojoj je u dvije IPA komponente bilo dodijeljeno manje sredstava u odnosu na prethodnu godinu. Tako je Hrvatska u IPA I i II komponenti dobila manje sredstava.

Bosna i Hercegovina te Srbija su u IPA II komponenti dobile manje sredstava u odnosu na prethodnu godinu dok su Makedonija, Turska i kao što sam već naveo

Kosovo dobile manje sredstava kada govorimo o IPA I komponenti. U svim ostalim komponentama zemlje korisnice IPA instrumenata dobile su odnosno dodijeljeno im je više sredstava u odnosu na prethodnu 2010. godinu.

Bosna i Hercegovina rast od 16% osjetila je kroz visoki rast dodijeljenih sredstava u odnosu na 2009. godinu u IPA I komponenti od čak 17%.

Albanija je u IPA I komponenti također dobila 16% više sredstava u odnosu na istu komponentu 2009. godine.

Najveći gubitak dodijeljenih sredstava ima Kosovo. Naime 2010. godine Kosovu je za IPA I komponentu dodijeljeno 64,5 mil. EUR dok je za istu komponentu godinu dana ranije dodijeljeno čak 106,1 mil. EUR. što čini razliku od čak 40% ili čak 66% manje u odnosu na 2008. godinu.

Druga najveća razlika u odnosu na godinu ranije imala je Hrvatska koja je u IPA I komponenti dobila manje sredstava u odnosu na 2009. godinu i tu je razlika od 14%. 2009. godine Hrvatskoj je za navedenu komponentu dodijeljeno 45,6 mil EUR. dok je u 2010. godini dodijeljeno 39,48 mil. EUR.

3.4. IPA 2011

Tijekom 2011. godine bilježimo drastični rast dodijeljenih sredstava kada govorimo o svim komponenta i svim država neovisno o tome radi li se o zemljama kandidatkinjama ili potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u EU.

Definitivni rekorder u 2011. godini bila je Turska koja je ujedno bila i jedina zemlja kojoj je do tada dodijeljeno više od mlrd. EUR odnosno gotovo 3 mlrd. EUR. što je za gotovo 2,5 mlrd. EUR više u odnosu na godinu ranije. Najveća razlika je u dodijeljenim financijama za IPA I komponentu odnosno za pomoć u tranziciji i izgradnji institucija gdje je Turskoj dodijeljeno gotovo mlrd. EUR više u odnosu na prethodnu godinu te nešto više od 800 mil. EUR kada govorimo o komponenti prekogranične suradnje.

Tablica 12:Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama u 2011. godini.

IPA KOMPONENTE	Albanija	Bosna i Hercegovina	Hrvatska	Makedonija	Kosovo	Crna Gora	Srbija	Turska
Komponenta I	348,37	389,83	206,06	174,02	475,10	134,24	857,39	1,164,66
Komponenta II	15,89	12,52	12,52	15,53	3,00	14,94	16,37	7,00
Komponenta III			357,35	109,20				1,055,50
Komponenta IV			69,98	33,50				299,70
Komponenta V			129,40	47,50				463,00
Ukupno	364,26	402,35	675,28	379,75	478,10	149,18	873,76	2,989,86

Izvor: European Commission. 2011 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 20. studeni 2012.http://aei.pitt.edu/45583/1/com2012_0678.pdf

Drugi najveći rast poslije Turske bilježi Srbija kada govorimo o ukupnim financijskim sredstvima koja su dodijeljena toj zemlji u 2011. godini. Naime rast koji bilježi Srbija je preko 600 mil. EUR, a najveći razlika u komponentama je također u komponenti za pomoć u tranziciji i izgradnji institucija. Kada govorimo o IPA I i II komponenti za sve zemlje vidimo kako je kod IPA II komponente sredstva koja su bila dodjeljivanja se neznatno promijenila što na više što na manje. Međutim ono što je očito kako se IPA I instrument drastično povećao u financijskom smislu tako su sve zemlje dobile značajno veća sredstva u odnosu na sve već do sada promatrane godine. Iz toga se može lako zaključiti kako je EU kroz IPA instrument shvatila da je pomoć u tranziciji i izgradnja institucija ključan te da se u tu komponentu treba usmjeriti značajno više sredstava.

Kada govorimo o Hrvatskoj, Makedoniji i Turskoj te koriste svih pet komponenti vidimo kako su također značajno veća sredstva dodijeljena kada govorimo o IPA III komponenti odnosno za regionalni razvoj. Tako vidimo da je Hrvatska dobila 200 mil. EUR više, Makedonija 80 mil. EUR više dok je Turskoj dodijeljeno 817 mil. EUR više u odnosu na 2010. godinu.

3.5. IPA 2012

U 2012. godini nastavila su se dodjeljivati sredstva na način čak i u većim količinama kako i u prethodnoj 2011. godini. Uz Tursku tako je i Srbija premašila mlrd EUR koja su joj dodijeljena. Bitno je za napomenuti kako je Srbija zemlja potencijalni kandidat te joj se dodjeljuju sredstva samo za IPA I i II komponente. Očigledno jest gledajući tablicu da situacija s institucijama i tranzicijom kako bi Srbija što prije mogla postati zemlja članica EU nije dobra pa je samo za tu komponentu Srbiji dodijeljeno preko mlrd. EUR dok je za IPA II komponentu prekogranična suradnja dodijeljeno tek 18,97 mil. EUR.

Tablica 13: Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama za 2012. godinu.

IPA KOMPONENTE	Albanija	Bosna i Hercegovina	Hrvatska	Makedonija	Kosovo	Crna Gora	Srbija	Turska
Komponenta I	430,01	474,60	242,08	202,18	538,30	152,04	1,028,99	1,390,41
Komponenta II	21,77	15,12	15,02	16,22	4,80	18,10	18,97	6,93
Komponenta III			329,68	199,93		22,24		1,747,58
Komponenta IV			85,88	33,50		2,77		382,9
Komponenta V			129,90	63,49				650,38
Ukupno	451,78	489,72	802,56	564,82	543,1	199,15	1,047,96	4,178,2

Izvor: European Commission. 2012 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the

I u ovoj godini najveći rast imala je Turska kojoj je u odnosu na prethodnu godinu bilo dodijeljeno 1,1 mlrd. EUR više. Jedina komponenta gdje je Turskoj dodijeljeno manje sredstava jest IPA II komponenta za prekograničnu suradnju dok je kod svih ostalih komponenti Turskoj dodijeljeno više sredstava.

Svim zemljama potencijalnim kandidatima kojima se dodjeljuju sredstva kod IPA I i II komponente vidimo da su dobile više sredstava u odnosu na 2010. godinu.

Kada govorimo o 2012. godini najveća zanimljivost da se Crnoj Gori počelo dodjeljivati sredstva za IPA III i IV komponentu. Naime Crna Gora je 2010. godine postala zemlja kandidat za članstvo u EU dok su joj tek 2012. godine dodijeljena sredstva za regionalni razvoj i razvoj ljudskih potencijala.

Hrvatska i Makedonija su također zemlje kojima su sredstva u svim komponentama povećana. Ovo je prva godina da su sve zemlje dobiti će veća sredstva u odnosu na prethodnu godinu i to za sve komponente.

3.6. IPA 2013

Hrvatska je u 2013. godini postala treća zemlja koja je nakon Turske i Srbije premašila 1 mlrd. EUR kada govorimo u ukupnim sredstvima koja su joj dodijeljena.

Također nastavilo se s dobrom praksom pa je i svim zemljama korisnicima IPA instrumenta za sve komponente dodijeljeno više financijskih sredstava u odnosu 2012. godinu.

Najveći rast sredstava koja su dodijeljena jednoj zemlji ima Hrvatska kojoj je 2013. godine bilo dodijeljeno 36% sredstava više u odnosu na 2012. godinu. Još je više zanimljiva ta činjenica kada znamo da je Hrvatska 1. srpnja 2013. godine postala članica EU.

Tablica 14: Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama za 2012. godinu.

IPA KOMPONENTE	Albanija	Bosna i Hercegovina	Hrvatska	Makedonija	Kosovo	Crna Gora	Srbija	Turska
Komponenta I	512,03	516,51	254,16	248,19	644,16	165,17	1,207,7	1,578,26
Komponenta II	24,97	17,71	17,51	19,87	6,6	21,24	21,56	6,93
Komponenta III			705,86	199,93		22,24		1,735,95
Komponenta IV			92,41	54,42		5,58		473,85
Komponenta V			182,92	85,65				854,57
Ukupno	537,0	534,22	1,252,86	608,06	650,76	214,23	1,229,26	4,649,56

Izvor: European Commission. 2013 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 2014. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2013/ipa-2013-annual-report-printed-version_en.pdf

Nakon Hrvatske najveći rast bilježile su Albanija i Kosovo 17%, Srbija 15%, Turska 11%, Bosna i Hercegovina 9% dok su Makedonija i Crna Gora zabilježile rastu od 8% u odnosu na 2012. godinu.

Isto tako potencijalne zemlje kandidatkinje su u IPA I i II komponentama zabilježile rastu u odnosu na 2012. godinu bez iznimki.

Zemlje kandidatkinje također su u svim komponentama zabilježile rast dodijeljenih sredstava u odnosu na 2012. godinu.

4. Analiza povlačenja sredstava iz IPA instrumenta

U ovom poglavlju analizirat će se ugovorena i isplaćena sredstva po komponentama za sve godine korištenja IPA instrumenta. Vidjeti ćemo koliko su uspješno zemlje korisnice ugovarale sredstva u odnosu na dodijeljenu količinu sredstava te koliko im je isplaćeno zasebno po svim komponentama. Poglavlje je podijeljeno na dva razdoblja kako bi bilo lakše pratiti kvalitetu povlačenja sredstava. Prvo razdoblje odnosi se na razdoblje od 2007. do 2010. godine dok je drugo razdoblje od 2011. do 2013. godine.

4.1. Razdoblje od 2007. do 2010. godine

Na prvi pogled u tablicu 15. vidimo kako su zemlje potencijalne kandidatkinje bile uspješnije od zemalja koje su kandidatkinje za ulaz u EU. Najuspješnija zemlja kada govorimo o IPA I komponenti tijekom 2007. godine bila je Kosovo koja je izvušla kroz projekte 56,34% sredstava u odnosu na ona sredstva koja su joj dodijeljena dok joj je i istoj godini isplaćeno 22,96 mil. EUR što čini 37,03% ukupno od dodijeljenih financijskih sredstava što ju također čini najuspješnijom zemljom kada govorimo o 2007. godini.

Tablica 15: Prikaz ugovorenih i isplaćenih sredstava za IPA I komponentu u 2007. godini.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Ugovoreno	% ugovorenog	Plaćeno	% Plaćeno
Albanija	49,27	23,48	47,66	6,61	13,42
Bosna i Hercegovina	49,74	37,58	75,55	8,44	16,97
Hrvatska	45,4	14,74	31,87	8,47	18,65
Makedonija	34,94	21,88	62,62	10,80	30,91
Kosovo	62,00	53,53	86,34	22,96	37,03
Crna Gora	23,87	19,82	83,03	5,81	24,34

Srbija	168,84	104,08	63,14	30,90	18,75
Turska	256,20	91,68	35,75	72,90	28,45

Izvor:European Commision. Commission staff working document background document to the report from the commission to the Parliament, The council and the European economic and social committee.[http://aei.pitt.edu/45580/1/SEC_\(2010\)_1430_2.pdf](http://aei.pitt.edu/45580/1/SEC_(2010)_1430_2.pdf)

Odmah iza Kosova nalazi se Crna Gora sa 83,03% povučenih sredstava pa slijede Bosna i Hercegovina sa 75,55%, Srbija 63,14% te potom Makedonija koja je najuspješnija od zemalja kandidatkinja te je povukla 21,88 mil. EUR što čini 62,62% od ukupno dodijeljenih financijskih sredstava. Hrvatska i Tursa su na začelju ove tablice. Hrvatska je povukla 14,74 mil. EUR ili 31,87% te je time najgora zemlja. Turska je malo iznad sa povučenih 91,68 mil. EUR ili 35,75%.

Tablica 16: Prikaz ugovorenih i isplaćenih sredstava za IPA II komponentu u 2007. godini.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Ugovoreno	% ugovorenog	Plaćeno	% Plaćeno
Albanija	6,68	0,68	10,18	0,62	9,28
Bosna i Hercegovina	3,96	0,39	9,85	0,31	7,83
Hrvatska	9,69	0,44	4,54	9,51	1,86
Makedonija	4,16	0,13	3,12	0,00	0,00
Crna Gora	3,91	0,58	14,83	0,25	6,39
Srbija	8,20	1,25	15,24	0,69	8,41
Turska	2,10	0,06	2,63	0,04	2,11

Izvor:European Commision. Commission staff working document background document to the report from the commission to the Parliament, The council and the European economic and social committee.[http://aei.pitt.edu/45580/1/SEC_\(2010\)_1430_2.pdf](http://aei.pitt.edu/45580/1/SEC_(2010)_1430_2.pdf)

U tablici 16. vidimo situaciju za IPA II komponentu također u 2007. godini. Vidimo kako je realizacija sredstava za ovu komponentu puno lošija od IPA I komponente. Međutim ono što je ostalo isto jest situacija da su Hrvatska, Makedonija i Turska kao zemlje kandidatkinje za ulazak u EU puno lošije ugovarala i povlačile sredstava koja

su im namijenjena. Najuspješnija zemlja je Srbija koja je povukla 1,25 mil. EUR odnosno 15,24% što je izuzetno mali postotak iskorištenih sredstava. Još su samo Crna Gora sa 14,83% i Albanija sa 10,18% povukle više od 10% dodijeljenih sredstava dok su ostale zemlje manje. Kao što sam već naveo Hrvatska je povukla tek 4,54%, Makedonija 3,12 dok je Turska povukla tek 600 tisuća EUR od 2,1 mil. EUR koji su joj namijenjeni.

Za komponente III, IV i V koje koriste Hrvatska, Makedonija i Turska da bi dobile mogućnosti korištenja i povlačenja sredstava države su dužne decentralizirati upravljanje financijskim sredstvima te se upravljanje sredstvima mora odvojiti za svaku od tih komponenti posebno te za komponentu III posebno se mora odvojiti upravljanje sredstvima na promet, zaštitu okoliša i regionalnu konkurentnost.

„Za Hrvatsku i Tursku se očekuje da će se decentralizirano upravljanje IPA instrumentom moći koristiti prije kraja 2008. (Hrvatska) ili početkom 2009 (Turska). Za Makedoniju taj bi cilj trebao biti ostvaren u prvoj polovici 2009. godine.“(Commission of the European communities, 2008.)

Tablica 17: Prikaz ugovorenih i isplaćenih sredstava za IPA I komponentu u 2008. godini.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Ugovoreno	% ugovorenog	Plaćeno	% Plaćeno
Albanija	64,04	26,49	41,36	8,06	12,59
Bosna i Hercegovina	66,75	9,01	13,50	4,47	6,70
Hrvatska	41,37	5,01	12,11	5,01	12,11
Makedonija	31,12	0,10	0,27	0,05	0,13
Kosovo	182,70	96,42	52,78	36,06	19,74
Crna Gora	26,80	12,92	48,21	2,93	10,93
Srbija	268,64	38,72	22,96	2,60	1,54
Turska	256,13	67,99	26,45	66,73	26,05

Izvor:European Commision. Commission staff working document background document to the report from the commission to the Parliament, The council and the European economic and social committee.[http://aei.pitt.edu/45580/1/SEC_\(2010\)_1430_2.pdf](http://aei.pitt.edu/45580/1/SEC_(2010)_1430_2.pdf)

Tablica 17. prikazuje nam situaciju za IPA I komponentu u 2008. godini. U usporedbi sa 2007.godinom situacija je znatno lošija i tek je Kosovo povuklo odnosno ugovorilo preko 50% sredstava u odnosu na ona koja su istoj dodijeljena. Ono što je zabrinjavajuće jest da je Makedonija povukla 100 tisuća EUR iako joj je dodijeljeno visoki 31,12 mil. EUR što govori da su povukli tek 0,27%. Hrvatska je na začelju uz Makedoniju sa tek 12,11% te podaci koji su prikazani u tablici 17 pokazuju kako je loše odrađen posao kada govorimo o navedenoj godini. Turska je najbolja od zemalja kandidatkinja te je povukla gotovo 68 mil. EUR ali i taj rezultat je daleko od dobrog.

Tablica 18: Prikaz ugovorenih i isplaćenih sredstava za IPA II komponentu u 2008. godini.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Ugovoreno	% ugovorenog	Plaćeno	% Plaćeno
Albanija	8,58	0,00	0,00	0,00	0,00
Bosna i Hercegovina	4,95	0,00	0,00	0,00	0,00
Hrvatska	14,73	0,00	0,00	0,00	0,00
Makedonija	4,08	0,00	0,00	0,00	0,00
Crna Gora	4,49	0,00	0,00	0,00	0,00
Srbija	11,46	0,59	5,15	0,19	1,66
Turska	2,87	0,00	0,00	0,00	0,00

Izvor:European Commission. Commission staff working document background document to the report from the commission to the Parliament, The council and the European economic and social committee.[http://aei.pitt.edu/45580/1/SEC_\(2010\)_1430_2.pdf](http://aei.pitt.edu/45580/1/SEC_(2010)_1430_2.pdf)

U tablici 18. vidimo stanje ugovorenih sredstava na dan 31. prosinac 2009. godine. Vidimo kako niti jedna zemlja nije ugovorila niti jedan euro osim Srbije koja je ugovorila tek 590 tisuća EUR odnosno 5,15% od ukupno dodijeljenih sredstava.

Godine 2008. zemlje kandidatkinje za članstvo u EU Hrvatska, Makedonija i Turska nisu povukle sredstva za komponente III, IV i V te je situacija ista kao i u 2007. godini.

„U okviru komponenti III i IV nisu počele provedbe projekata u 2008.godini.“ (European Commission, 2009.) te je ista situacija i za komponentu V. „Pod komponentom V. za ruralni razvoj, godina 2008. bila je godina pripreme za provođenje operativnih programa pa samim time nije bilo provedbe istog.“ (European Commission, 2009.)

Tablica 19: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA I komponentu za 2009. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Ugovoreno	% ugovorenog	Plaćeno	% Plaćeno
Albanija	69,86	0,00	0,00	0,00	0,00
Bosna i Hercegovina	80,50	12,00	14,91	0,00	0,00
Hrvatska	44,60	0,00	0,00	0,00	0,00
Makedonija	37,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kosovo	103,60	0,00	0,00	0,00	0,00
Crna Gora	28,43	0,00	0,00	0,00	0,00
Srbija	170,55	100,00	58,63	50,00	29,32
Turska	204,55	88,13	43,08	88,13	43,08

Izvor: European Commission. 2009 Annual report on the implementation of the instrument for pre-accession assistance (IPA). Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee. 25. studeni 2010. http://aei.pitt.edu/45579/1/com2010_0687.pdf

Tablica 19. prikazuje drastičan pad korištenja komponente I. Samo su Bosna i Hercegovina, Srbija i Turska u promatranom razdoblju u 2009. godini povukle određena sredstva kroz projekte dok ostale zemlje to nisu učinile. Srbija je izuzetno kvalitetno iskoristila u navedenom periodu komponentu I te je ugovorila čak 58,63% sredstava koja su joj dodijeljena. Srbiji je isplaćeno 50 mil. EUR od dodijeljenih 170,55 mil. EUR što čini 29,32%.

Turska je ugovorila 43,08% dodijeljenih sredstava na navedeni datum te joj je isplaćeno 88,13 mil. EUR od ukupno 204,55 mil. EUR.

BiH je ugovorila samo 14,91% od ukupno dodijeljenih sredstava ali s obzirom da ostale zemlje nisu ugovorile doslovno ništa ipak je znak da se u navedenom periodu u Bosni i Hercegovini radilo i koristilo sredstva koja su namijenjena toj zemlji.

Tablica 20: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA II komponentu za 2009. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Ugovoreno	% Ugovorenog	Plaćeno	% Plaćeno
Albanija	9,83	0,00	0,00	0,00	0,00
Bosna i Hercegovina	5,21	0,00	0,00	0,00	0,00
Hrvatska	15,90	0,00	0,00	0,00	0,00
Makedonija	4,37	0,00	0,00	0,00	0,00
Kosovo	/	/	/	/	/
Crna Gora	4,67	0,00	0,00	0,00	0,00
Srbija	12,25	0,00	0,00	0,00	0,00
Turska	3,05	0,00	0,00	0,00	0,00

Izvor: European Commission. 2009 Annual report on the implementation of the instrument for pre-accession assistance (IPA). Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee. 25. studeni 2010. http://aei.pitt.edu/45579/1/com2010_0687.pdf

Odmah na prvi pogled možemo vidjeti kako IPA II komponenta sadrži puno manje financijskih sredstava u odnosu na IPA I komponentu. Situacija kod IPA II komponente je gotovo identična kao i prethodne godine. Naime 2008. godine jedino je Srbija povukla određena sredstva koja su joj namijenjena dok u 2009. godini to nije učinila niti jedna zemlja pa je samim time situacija jo lošija nego u prethodnoj godini.

Tablica 21: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA I komponentu za 2010. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Ugovoreno	% Ugovorenog	Plaćeno	% Plaćeno
Albanija	83,20	0,00	0,00	0,00	0,00
Bosna i Hercegovina	98,29	0,00	0,00	0,00	0,00
Hrvatska	38,62	0,00	0,00	0,00	0,00

Makedonija	36,91	0,00	0,00	0,00	0,00
Kosovo	63,90	0,00	0,00	0,00	0,00
Crna Gora	28,64	4,25	14,84	1,94	6,77
Srbija	174,81	20,21	11,56	4,92	2,81
Turska	217,81	0,00	0,00	0,00	0,00

Izvor: European Commission. 2010 Annual Report on Financial Assistance for Enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey Pre-accession Instrument, Transition Facility. 11. listopada 2011. http://aei.pitt.edu/45582/1/sec2011_1198.pdf

Situacija za IPA I komponentu u 2010. godini je poražavajuća. Naime samo Crna Gora i Srbija su povukle sredstva koja su im dodijeljena kroz projekte za pomoć u tranziciji i razvoj institucija. Srbija je povukla 20,21 mil. EUR od ukupno 174,81 mil. EUR što čini 11,56% dok joj je isplaćeno 4,92 mil. EUR ili 2,81%. Kada govorimo u uspješnosti onda je Crna Gora ovdje bila ipak nešto uspješnija te je povukla 14,84% dodijeljenih sredstava što čini 4,25 mil. EUR od 28,64 mil. EUR. Crnoj Gori je do navedenog datuma isplaćeno 1,94 mil. EUR odnosno 6,77%. Ostale zemlje korisnice IPA instrumenta u navedenom razdoblju nisu povlačile sredstva.

IPA II komponenta ipak se koristila na način da su zemlje ugovarale dodijeljena sredstva kroz projekte te da su im određeni dijelovi ugovorenih sredstava isplaćeni međutim ipak se radi o slabim postocima.

Tablica 22: Prikaz dodijeljenih sredstava za IPA II komponentu za razdoblje od 2007. do 2010.

IPA KORISNICI	Ugovoreno	Plaćeno	% Plaćeno
Albanija	35,57	1,82	5,12
Bosna i Hercegovina	18,18	1,59	8,45
Hrvatska	55,92	9,72	17,38
Makedonija	17,09	1,87	10,94
Crna Gora	17,91	2,13	11,89
Srbija	43,96	6,24	14,19

Turska	11,11	2,55	22,95
---------------	-------	------	--------------

Izvor: European Commission. 2010 Annual Report on Financial Assistance for Enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey Pre-accession Instrument, Transition Facility. 11. listopada 2011. http://aei.pitt.edu/45582/1/sec2011_1198.pdf

Ogroman napredak u odnosu na 2009. godinu dogodio se kod IPA II komponente prekogranične suradnje. Naime 2009. godine samo Srbije je prešla mali 1% ugovorenih sredstava u odnosu na dodijeljena. Krajem 2010. godine vidimo ogroman napredak kada govorimo u IPA prekograničnoj suradnji. Hrvatska je jedina koja je ugovorila najveći dio odnosno 55,92% dok je Turskoj najviše sredstava isplaćeno u postocima odnosno 22,95% međutim Turska je najmanje dogovorila, samo 11,11%. Crna Gora i Makedonija su na 17% ugovorenih sredstava odnosno BiH na 18%. Zanimljivo je vidjeti kako je Albanija nakon Hrvatske i Srbije najviše sredstva ugovorila dok je na začelju sa isplaćenim sredstvima sa samo 1,82 mil. EUR ili 5,12%.

U 2010. godini imamo i prve podatke za IPA III, IV i V komponente. Kao što je ranije u tekstu navedeno zemlje korisnice ovih komponenti nisu bile u mogućnosti povlačiti sredstva dok ne decentraliziraju upravljenje i povlačenje istih. Naime bez obzira što nisu koristile sredstva koja su im namijenjena u godinama koje su dolazile imale su mogućnosti da ista sredstva povlače retroaktivno. U tablicama koje će se analizirati vidjeti ćemo kako su do kraja 2010. godine iskoristile mogućnosti koje su im od 2007. godine bile na raspolaganju.

Tablica 23: Prikaz isplaćenih sredstava za period od 2007. do 2010. godine za IPA III komponentu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Plaćeno	% Plaćeno
Hrvatska	199,4	47,1	23,62
Makedonija	69,9	12,15	17,4
Turska	762,10	213,32	28

Izvor:European Commision. 2010 Annual Report on Financial Assistance for Enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey Pre-accession Instrument, Transition Facility. 11. listopad 2011. http://aei.pitt.edu/45582/1/sec2011_1198.pdf

U tablici 23. vidimo kako su zemlje kandidatkinje za članstvo u EU u odnosu na ostale komponente koje su navedene kroz prethodna razdoblja dosta kvalitetno povlačile sredstva koja su im namijenjena. Najuspješnija je Turska kojoj je isplaćeno 28% sredstava što čini 213,32 mil. EUR od ukupno 762,10 mil. EUR koliko je istoj dodijeljeno. Potom slijedi Hrvatska s 23,62% isplaćenih sredstava što čini 47,1 mil. EUR od 199,4 mil. EUR koliko je dodijeljeno te na samom začelju Makedonija sa 17,4% isplaćenih sredstava odnosno 12,15 mil. EUR od 69,9 mil. EUR koliko je Makedoniji dodijeljeno.

Tablica 24:Prikaz isplaćenih sredstva za period od 2007. do 2010. godine za IPA IV komponentu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Plaćeno	% Plaćeno
Hrvatska	53,9	15	27,9
Makedonija	24,7	4,89	20
Turska	222,10	48,08	21,65

Izvor:European Commision. 2010 Annual Report on Financial Assistance for Enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey Pre-accession Instrument, Transition Facility. 11. listopad 2011. http://aei.pitt.edu/45582/1/sec2011_1198.pdf

Za IPA IV komponentu slična je situacija kao i kod prethodne komponente. Naime Makedonija je i dalje najlošija zemlja od zemalja kandidatkinja iako je uspjela povući više sredstava u odnosu na IPA III komponentu. Naime Makedoniji je isplaćeno 20% od dodijeljenih sredstava što čini 4,89 mil. EUR od 24,7 mil. EUR koliko joj je dodijeljeno.

Hrvatskoj je isplaćeno 15 mil. EUR od 53,9 mil. EUR koliko joj je dodijeljeno te je isto bolja u odnosu na IPA III komponentu. Turskoj je isplaćeno 48,08 mil. EUR od 222,10 mil. EUR što čini 21,65%.

Tablica 25: Prikaz isplaćenih sredstava za period od 2007. do 2010. godine za IPA V komponentu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Plaćeno	% Plaćeno
Hrvatska	102,9	11,53	11
Makedonija	31,50	2,85	9,05
Turska	295,50	0	0

Izvor: European Commission. 2010 Annual Report on Financial Assistance for Enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey Pre-accession Instrument, Transition Facility). 11. listopada 2011. http://aei.pitt.edu/45582/1/sec2011_1198.pdf

Komponenta V koja obuhvaća ruralni razvoj najlošije je iskorištena komponenta koju koriste zemlje kandidatkinje za članstvo u EU. Naime Turska nije povukla sredstva u navedenom periodu dok su Hrvatska i Makedonija ipak povukle određena sredstva za ruralni razvoj. Hrvatskoj je isplaćeno 11,53 mil. EUR odnosno 11% od ukupno dodijeljenih sredstava dok je Makedoniji isplaćeno 2,85 mil. EUR što čini 9,05% od ukupno dodijeljenih sredstava.

4.2. Razdoblje od 2011. do 2013. godine

Kako se primiče kraj za korištenje pretpristupnih instrumenata vidimo kako je kvaliteta ugovorenih i isplaćenih sredstava sve veća i kvalitetnija. Kod IPA I komponente vidimo kako je Makedonija u jednom popriličnom zaostatku od gotovo 10% u odnosu na sljedeću državu Bosnu i Hercegovinu. Uz Makedoniju i BiH još

samo Hrvatska nije prešla 50% ugovorenih sredstava za IPA I komponentu dok su ostale zemlje prešle tu granicu.

Tablica 26:Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA I komponentu za 2011. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Ugovoreno	% ugovorenog	Isplaćeno	% Isplaćeno
Albanija	348,37	233,69	67,1	102,45	29,4
Bosna i Hercegovina	389,83	186,98	48,00	103,26	26,5
Hrvatska	206,06	100,62	48,8	71,19	34,5
Makedonija	174,02	66,66	38,3	48,53	27,9
Kosovo	475,10	341,42	71,9	211,48	44,5
Crna Gora	134,24	89,83	66,9	61,02	45,5
Srbija	857,39	593,38	69,2	380,14	44,3
Turska	1,164,66	597,40	51,3	425,14	36,5

Izvor:European Commision. 2011 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 20. studeni 2012.http://aei.pitt.edu/45583/1/com2012_0678.pdf

Međutim kada usporedimo ove podatke sa 2009. i 2010. godinom vidimo znatni napredak kod svih zemalja. Isto tako i napredak kod isplaćenih sredstava je očigledan. U 2009. godinu prosjek isplaćenih sredstava za sve zemlje zajedno iznosi 13,88% dok je u 2011. godini postotak 36,13% što je osjetni napredak.

Tablica 27:Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA II komponentu za 2011. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Ugovoreno	% ugovorenog	Isplaćeno	% Isplaćeno
Albanija	18,59	2,76	14,8%	2,16	11,6%
Bosna i Hercegovina	12,52	4,77	38,1%	3,12	24,9%
Hrvatska	12,52	4,42	35,3%	2,09	16,7%
Makedonija	15,53	1,97	12,7%	1,05	6,7%
Kosovo	3,00	0,06	2,0%	0,03	1,0%
Crna Gora	14,94	5,45	36,5%	3,62	24,2%
Srbija	16,37	6,57	40,1%	4,63	28,3%
Turska	7,00	1,13	16,2%	0,49	7,0%

Izvor:European Commision. 2011 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 20. studeni 2012.http://aei.pitt.edu/45583/1/com2012_0678.pdf

Kada govorimo o IPA II komponenti ne možemo biti zadovoljni sa načinom korištenja istog kao kada govorimo o IPA I komponenti. Na prvi pogled prema tablici vidimo kako je postotak ugovorenih sredstava znatno slabiji nego za istu godinu kod IPA I komponente. Najbolja država je Srbija sa 40,1% ugovorenih sredstava te 28,3% isplaćenih sredstava. U usporedbi sa IPA I komponentom taj bi postotak ugovorenih sredstava bio bolji tek od Makedonije. Vidimo da korištenje inustrumenata za prekograničnu suradnju nije niti približan kao korištenje sredstava za pomoć u traniziciji i igradnju institucija.

Tablica 28:Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA III komponentu za 2011. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Isplaćeno	% Isplaćeno
Hrvatska	257,35	78,03	30,3

Makedonija	109,2	26,96	24,7
Turska	1,055,50	33,11	31,6

Izvor:European Commision. 2011 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 20. studeni 2012.http://aei.pitt.edu/45583/1/com2012_0678.pdf

Kao što je već i ranije u tekstu navedeno IPA III, IV i V komponente namjenjene su zemljama kandidatkinjama za članstvo u EU.

„U sklopu IPA komponente III, "Regionalni razvoj", programska vježba nastavlja slijediti višegodišnji pristup koji odražava pristup Kohezijskog i strukturnog fonda. Tri operativna programa vezana za okoliš, promet i regionalne sektore konkurentnosti izvorno su dogovoreni za razdoblje od 2007. do 2009. godine. Oni su prošli a prvu reviziju u 2010. godini nakon raspodjele sredstava za razdoblje 2010.-2011., i bit će ponovno revidirana u 2012. godini kako bi pokrili cijelo programsko razdoblje (2007.-2013.).“ (European Commission, 2012)

Tablica 29: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA IV komponentu za 2011. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Isplaćeno	% Isplaćeno
Hrvatska	69,98	22,20	31,7
Makedonija	33,50	9,61	28,7
Turska	299,70	64,51	21,5

Izvor:European Commision. 2011 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 20. studeni 2012.http://aei.pitt.edu/45583/1/com2012_0678.pdf

„Napredak je u tijeku u vezi s Operativnim programom razvoja ljudskih potencijala - IPA komponenta IV. Ugovoreno je ukupno 16 ugovora, 5 usluga i 11 ugovora o

opskrbi 2011. godine s ukupnim proračunom od 17,8 mil. EUR. Ukupni ugovoreni iznos od početka programa dostigao je 111 mil. EUR (udio IPA-e: 94,3 mil. EUR). Ovaj predstavlja 60% ugovorne stope za IPA sredstva koja su dodijeljena u prvom razdoblju Operativnog programa za razvoj ljudskih potencijala koji pokriva razdoblje 2007.-2009. (158,7 mil. EUR). Stopa isplata pokazala se značajnom povećanje i dosegla 35%.“ (European Commission, 2012)

Tablica 30:Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA V komponentu za 2011. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Isplaćeno	% Isplaćeno
Hrvatska	129,40	25,78	19,9
Makedonija	47,50	10,25	21,6
Turska	463,00	80,94	17,5

Izvor: European Commission. 2011 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 20. studeni 2012.http://aei.pitt.edu/45583/1/com2012_0678.pdf

Turska je tijekom razdoblja od 2007. do 2010. godine imala ravno 0% isplaćenih sredstava. 2011. . godine to se popelo na 17,5% te je jedan brz napredak koji je sustigao Hrvatsku i Makedoniju.

„2011. godina bila je godina napretka, ali napredak je nejednak. Iako još dva ugovora potpisana tijekom izvještajnog razdoblja (za rehabilitaciju željezničkog kolodvora u Skopju i za OP-ova vlastita privremena evaluacija) u sklopu IPA komponente III, ugovorna stopa i realna isplate korisnicima ostale su vrlo niske.“ (European Commission, 2012)

„Hrvatska je predložila niz tehničkih izmjena koje su namijenjene poboljšanju jasnoće i pojednostavljenju administracije i provedbu programa uzimajući u obzir iskustvo do

sada. Glavna izmjena odnosila se na tehničku prilagodbu mjere 202 "Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja". Ta ažuriranja su bila također u namjeri da usklade program s akreditacijskim procesom. Ova je mjera osobito presudna za uključivanje lokalnih ruralnih aktera, kao i za provedbu IPARD6 Kroz javno-privatna partnerstva i lokalne razvojne strategije.“ (European Commission, 2012)

„Brojni projekti su u tijeku u sektoru prometa u 2011. godini, koji se uglavnom bave izgradnjom tehničkih kapaciteta za turske institucije da preuzmu odgovornost za pravnu stečevinu provedbi. Dobar je primjer projekta "Reforma projekta turskih željeznica" (IPA 2007, 3,6 mil. EUR) čiji je cilj pripremiti strategiju i akcijski plan za uspostavu okvirnih uvjeta restrukturiranja i jačanja turskog željezničkog sektor“ (European Commission, 2012)

Tablica 31:Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA I komponentu za 2012. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Ugovoreno	% ugovorenog	Isplaćeno	% Isplaćeno
Albanija	430,01	299,24	69,59	169,72	39,47
Bosna i Hercegovina	474,60	248,99	52,46	159,35	33,58
Hrvatska	242,08	205,93	85,07	137,85	56,94
Makedonija	202,18	131,25	64,92	78,69	38,92
Kosovo	538,30	429,91	79,87	285,09	52,96
Crna Gora	152,04	106,14	69,81	90,43	59,48
Srbija	1,028,99	760,06	73,86	541,33	52,61
Turska	1,390,41	1,376,61	99,01	772,50	55,56

Izvor:Izvor: European Commision. 2012 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee.12. rujna 2013. http://aei.pitt.edu/45585/1/com2013_0625.pdf

IPA I komponenta u 2012. godini za Tursku znači da je povukla odnosno da joj je dodijeljeno gotovo 100% predviđenih sredstava, točnije 99,01%, međutim isplaćeno joj je malo više od pola odnosno 55,56%. Turska time i predvodi iskoristivost

sredstava u odnosu na ostale zemlje. Sljede Hrvatska sa 85%, Kosova 79,87%, Srbija 73,6% itd. Najlošija zemlja je Bosna i Hercegovina sa tek 52,46% dodijeljenih sredstava od čega je 33,58% isplaćeno.

„Tijekom programiranja sredstava IPA - e iz 2012. godine, uloženi su naponi za bolju usmjerenost projekata prema političkim prioritetima procesa pristupanja, kao i usklađivanju s prioritetima sektora. Najveći je dio proračuna programiran kako bi podržao projekte u pravosuđu i domu poslova i temeljnih prava, s ciljem jačanja učinkovite provedbe zakona, uspješnu borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije, kao i poboljšanu integriranu granicu Upravljanje i sprečavanje ilegalne migracije.“ (European Commission, 2013).

Tablica 32:Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA II komponentu za 2012. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Ugovoreno	% ugovorenog	Isplaćeno	% Isplaćeno
Albanija	21,77	8,16	37,48	5,76	24,46
Bosna i Hercegovina	15,12	7,50	49,60	5,88	38,87
Hrvatska	15,02	10,32	68,71	6,75	44,94
Makedonija	16,22	4,13	25,46	3,10	19,11
Kosovo	4,80	0,17	3,47	0,09	1,96
Crna Gora	18,10	9,83	54,31	7,11	39,28
Srbija	18,97	12,11	63,85	9,00	47,44
Turska	6,93	6,93	100	1,69	24,39

Izvor:Izvor: European Commision. 2012 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee.12. rujna 2013. http://aei.pitt.edu/45585/1/com2013_0625.pdf

Kao i kod IPA I komponente tako i kod II komponente opet je Turska daleko najuspješnija zemlja sa 100% dodijeljenih sredstava. Međutim od svih 100% samo je

24,39% isplaćeno što je čini najgorom zemljom poslije Kosova i Makedonije. Ako gledamo omjer dodijeljenih sredstava onda je za IPA II komponentu Hrvatska najbolja sa 68,71% dodijeljenih sredstava te gotovo 45% isplaćenih sredstava.

„Revizija programa u suštini podrazumijeva ažuriranje plana financiranja te uključuju sredstva za 2012-2013. U skladu s predviđenim datumom ulaska Hrvatske u EU (1. srpnja 2013.), 2013. izdvajanja za ove programe pokrivaju do 30. lipnja 2013. IPA sredstava za drugu polovicu 2013. godine bit će izvršena putem daljnjeg Povjerenstva za odluke. U toj fazi, oko dvije godine prije kraja programskog razdoblja, bilo bi smatra se neprimjerenim za promjenu sadržaja programa, što bi značilo pogonskih poteškoća, posebice za korištenje mogućih ostataka 2010-2011 u 2012.-2013. kada se govori o pozivima na dostavu prijedloga projekata.“ (European Commission, 2013)

Tablica 33: Prikaz dodijeljenih sredstava za IPA III komponentu za 2012. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Isplaćeno	% Isplaćeno
Hrvatska	329,68	88,64	26,9
Makedonija	199,93	48,15	24,1
Turska	1,747,58	519,29	29,7
Crna Gora	22,24	0	0

Izvor:Izvor: European Commission. 2012 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee.12. rujna 2013. http://aei.pitt.edu/45585/1/com2013_0625.pdf

Kod IPA III komponente imamo vrlo sličnu situaciju kod svih zemalja osim Kosova. Naime i Hrvatska, Makedonija i Turska nalaze se unutar 30% isplaćenih sredstava odnosno Hrvatska 26,9%, Makedonija 24,1% i Turska kao zemlja kojoj je isplaćeno najviše sredstava u postocima 29,7%.

„U sklopu IPA komponente III, "Regionalni razvoj", programska vježba nastavlja pratiti višegodišnji pristup, koji odražava programe kohezijskih i strukturnih fondova. Tri operativna programa vezana za okoliš, promet i regionalne sektore konkurentnosti izvorno su dogovoreni za razdoblje od 2007. do 2009. godine. Oni su prošli a prva revizija bila je u 2010. godini. Nakon raspodjele sredstava za razdoblje 2010.-2011. ponovno su revidirana u 2012 kako bi se pokrilo cijelo razdoblje do pristupanja u EU koje se očekuje u srpnju 2013.“ (European Commission, 2013)

„U 2012. godini operativni programi zaštite okoliša, regionalne konkurentnosti i prometa ponovno su bili podložni izmjenama i dopunama kako bi se revidirali financijski okviri, pokazatelji praćenja i projektni plinovod. Modifikacija programa također se odnosila na restrukturiranje javnih institucija u Turskoj 2011. godine. Donošenje odluka o izmjenama i dopunama usvojena je u listopadu 2012., a ugovori o izmjenama i dopunama za donošenje izmjena i dopuna potpisani su u studenom 2012.“ (European Commission, 2013)

„Kroz odluku Komisije C (2012) 9308, kojom je izmijenjen Operativni program (OP) za regionalni razvoj dodavanjem proračuna za 2012. i 2013 proširujući programiranje u skladu s tim, još dva glavna projekta (obrada otpadnih voda Postrojenja za Bitolu i Tetovo) su dodani prethodno postojećim dvjema (Završetak koridora X Autocesta i otpadnih voda u Prilepu).“ (European Commission, 2013)

Tablica 34: Prikaz dodijeljenih sredstava za IPA IV komponentu za 2012. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Isplaćeno	% Isplaćeno
Hrvatska	85,88	35,02	41,0
Makedonija	33,50	10,33	31,0
Turska	382,9	109,48	28,06
Crna Gora	2,77	0	0

Izvor:Izvor: European Commission. 2012 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee.12. rujna 2013. http://aei.pitt.edu/45585/1/com2013_0625.pdf

U ovoj komponenti Hrvatska je najbolja. Ima 41% isplaćenih sredstava u što je za točno 10% više od Makedonije dok Turska ima 28,06% isplaćenih sredstava.

„U 2012. godini, revizija Operativnog programa za razvoj ljudskih potencijala (OPHRD) za dodavanje financijskih izdvajanja za razdoblje od 2012. do 2013. godine. Ovo je slijedilo nakon vrlo inkluzivnog procesa konzultacija na čelu s uredom strateškog koordinatora i DG EMPL, s materijalnim sudjelovanjem linija ministarstava i aktivnom potporom EU delegacija. Ishod je bio Odluka Komisije C (2012) 7456 od 18. listopada 2012. kojom je ažurirala financijski plan OPHRD-a. Novi financijski plan pokriva ukupno 64 mil. EUR za razdoblje 2007-2013, od čega je doprinos IPA-e (85%) 54,4 milijuna eura.“ (European Commission, 2013)

„Operativni program za razvoj ljudskih potencijala izmijenjen je 1. kolovoza 2012 (Odluka o provedbi Komisije C (2012) 5580). Izmjene su se sastojale od dodjelu dodatnih sredstava (za 2012. i 2013. godinu), prilagodbu pokazatelja i dodataka jednog prioriteta (Prioritet 5 - Jačanje uloge civilnog društva za bolje upravljanje). Dva nova tijela također su uključena u operativnu strukturu: Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva i vladin ured za udruge.“ (European Commission, 2013)

Tablica 35: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA V komponentu za 2012. godinu.

IPA KORISNICI	Dodijeljeno sredstava	Isplaćeno	% Isplaćeno
Hrvatska	129,90	30,08	23,16
Makedonija	63,49	11,33	17,8
Turska	650,38	81,25	12,5

Izvor: European Commission. 2012 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 12. rujna 2013. http://aei.pitt.edu/45585/1/com2013_0625.pdf

Kao i kod IPA IV komponente i u ovoj komponenti Hrvatska ima najveći udio isplaćenih sredstava te je poredak ostalih zemalja jednak kao i kod prethodne komponente. Zanimljivo kako je kod IPA I i II Turska bila uvjerljivo najbolja zemlja kada govorimo o dodijeljenim i isplaćenim sredstvima dok je u komponenti IV i V najlošija.

„Za komponentu V programa IPA, proces prijenosa proširen je na tri dodatna Pokrajinska ureda IPARD agencije, što čini ukupno 20 do kraja 2012. Turska je nastavila Provedbu akcijskog plana za poboljšanje apsorpcije, ali unatoč ovim naporima Projektni cjevovod još uvijek je nedostatan. Isto tako nije bilo puno dovršenih projekata vrijeme.“ (European Commission, 2013)

Tablica 36: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA I komponentu za 2013. godinu.

IPA I	DODIJELJENO	UGOVORENO	PLAĆENO	(%)POSTOTAK UGOVORENOG	(%)POSTOTAK PLAĆENOG
Albanija	512,03	340,12	208,18	66,43	40,66
Bosna i Hercegovina	516,51	34,46	235,92	65,92	45,68
Hrvatska	254,16	241,13	167,87	94,88	66,05

Makedonija	248,19	134,90	94,95	54,35	38,28
Kosovo	644,16	488,13	364,42	75,78	56,75
Crna Gora	165,17	122,48	106,81	74,16	64,67
Srbija	1,207,7	851,44	655,96	70,5	54,31
Turska	1,578,2	1,329,6	900,97	84,25	57,09

Izvor:European Commision. 2013 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 2014.https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2013/ipa-2013-annual-report-printed-version_en.pdf

U 2013. godini vidimo prikaz sredstava koja su dodijeljena državama korisnicima IPA instrumenata. Vidimo kako su u zadnjoj godini postignuti najbolji rezultati te je za naglasiti kako je Hrvatska najuspješnija sa gotovo 95% ugovorenih sredstava ali i s postotkom isplaćenih sredstava koji čine 66,05%. Sve zemlje imaju preko 60% ugovorenih sredstava dok Albanija, Makedonija i Bosna i Hercegovina imaju manje od 50% isplaćenih sredstava.

Tablica 37: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA II komponentu za 2013. godinu.

IPA II	DODIJELJENO	UGOVORENO	PLAĆENO	(%)POSTOTAK UGOVORENOG	(%)POSTOTAK PLAĆENOG
Albanija	24,97	11,09	7,84	44,43	31,39
Bosna i Hercegovina	17,71	10,87	8,30	61,39	46,84
Hrvatska	17,51	17,59	10,79	100	61,64
Makedonija	19,87	10,61	7,35	53,41	37
Kosovo	6,60	346,670	194,733	5,25	2,95
Crna Gora	21,24	13,14	9,79	61,87	46,11
Srbija	21,56	13,64	11,19	63,25	51,89
Turska	6,93	6,93	3,90	100	56,36

Izvor:European Commision. 2013 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 2014.https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2013/ipa-2013-annual-report-printed-version_en.pdf

IPA II komponenta na prvi pogled je vidljivo kako nije iskorištena na kvalitetan način kao što je to slučaj kod IPA I komponente za 2013. godinu. Vidimo kako je Kosovo ugovorila tek 5,25% od dodijeljenog iznosa dok je malo više od pola ugovorenog iznosa Kosovu i isplaćeno. Albanija se nalazi ispod 50% dok su Hrvatska i Turska jedine zemlje koje su ugovorile 100% od sredstava koja su tim zemljama i dodijeljena. Hrvatska je i kod ove komponente za 2013. godinu najuspješnija jer uz 100% ugovorenih sredstava imala i 61,64% isplaćenih za razliku od Turske kojoj je isplaćeno 56,36%.

„Europski parlament odobrio je političku stranu Sporazuma o šest propisa od 5. prosinca 2013. Uredba IPA II14, usvojena je 11. ožujka 2014. godine uvodi nove elemente u usporedbi s prethodnikom:

- IPA II postavlja novi okvir za predpristupanje pomoći kroz višegodišnje financijsko razdoblje 2014.-2020. godine. Financijska pomoć će biti dostupna zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima, bez obzira na njihov status.
- Uvodi pojačanu vezu između financijske pomoći i politike, kao i jače vlasništvo korisnika.
- Sveobuhvatna strategija zemlje pokriva sva područja pomoći za cijelo 7-godišnje razdoblje, u sljedećim područjima politike: Reforme u pripremi za članstvo u Uniji i povezane institucije i izgradnju kapaciteta, socio-ekonomski i regionalni razvoj, zapošljavanje, društvo i politika, obrazovanja, promicanja ravnopravnosti spolova i razvoja ljudskih potencijala, poljoprivrede i ruralnog razvoja razvoj regionalne i teritorijalne suradnje.
- IPA II predstavlja korak prema logici financiranja strategije politike umjesto pojedinačnih projekata temeljen na relevantnim nacionalnim sektorskim strategijama koje su pripremili korisnici. Bit će progresivni prijelaz na neizravno upravljanje sredstvima od strane korisnika.
- Pretpristupna pomoć bit će isporučena u više sustava s naglaskom na rezultate i praćenje pomoći. Uvedena je nagrada za izvedbu.
- IPA II potiče pojačanu ulogu civilnog društva i u BiH programe koji se provode putem državnih tijela.“ (European Commission, 2014)

Tablica 38: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA III komponentu za 2013. godinu.

IPA III	Dodijeljeno	Plaćeno	% Plaćenog
Turska	1,735.95	604,58	35
Makedonija	199,93	50,35	25
Crna gora	22,24	0,00	0
Hrvatska	705,86	45,57	6

Izvor:European Commision. 2013 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 2014.https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2013/ipa-2013-annual-report-printed-version_en.pdf

U odnosu na 2012. godinu što se tiče IPA III komponente Crna Gora ostala je na 0% isplaćenih sredstava odnosno kod nje se ništa nije mijenjalo. Najveća promjena dogodila se kod Hrvatske i to na loše. Naime Hrvatska je dobila znatno veća sredstva u odnosu na 2012. godinu kada je dobila 329,68 mil. EUR u 2013. godini dobila je 705,86 mil. EUR. Međutim dok je 2012. godine Hrvatskoj isplaćeno 26,9% dodijeljenih sredstava ove promatrane godine isplaćeno je tek 6% i time je Hrvatska najviše nazadovala. Makedonija je napredovala za 0,9% isplaćenih sredstava dok je Turska 2013. godine bila najbolja te joj je isplaćeno 604,58 mil. EUR odnosno 35% od dodijeljenih sredstava.

Tablica 39: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA IV komponentu za 2013. godinu.

IPA IV	DODIJELJENO	UGOVORENO	PLAĆENO	(%)POSTOTAK UGOVORENOG	(%)POSTOTAK PLAĆENOG
Hrvatska	92,41	43,18	44,74	45,73	48,4
Makedonija	54,42	12,87	18,08	23,65	33,2
Turska	473,85	168,56	157,17	31,75	33,1
Kosovo	5,58	0	0	0	0

Izvor:European Commision. 2013 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the

European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 2014. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2013/ipa-2013-annual-report-printed-version_en.pdf

Kosovu je dodijeljeno 5,58 mil. EUR za IPA IV komponentu međutim Kosovo nije ugovorilo niti jedan Euro za 2013. godinu. Hrvatska opet prednjači pred državama kandidatkinjama međutim niti taj postotak i ugovorena sredstva nisu na razini IPA I i II komponente za istu godinu gdje su Hrvatska i Turska za IPA II komponentu imale čak 100% ugovorenih sredstava koji su namijenjena istima.

„Višegodišnji razvoj ljudskih potencijala Operativni program (HRDOP) u okviru IPA komponente IV za razdoblje od 2007. do 2013. s ciljem pružanja potpore Hrvatskoj u razvoju politike kao i pripremi za provedbu i upravljanje kohezijom politike Unije posebice u vezi s Europskim socijalnim fondom. U razini s višegodišnjim indikativnim planskim dokumentom, fokusiran je na rješavanje nezaposlenosti putem ciljanog djelovanja promicanja socijalne uključenosti i smanjenja prepreka do zaposlenja.“ (European Commission, 2013)

Tablica 40: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA V komponentu za 2013. godinu.

IPA V	DODIJELJENO	UGOVORENO	PLAĆENO	POSTOTAK UGOVORENOG	POSTOTAK PLAĆENOG
Hrvatska	189,92	144,28	33,33	79%	23%
Makedonija	85,65	60,26	2,44	0,7%	4%
Turska	854,57	2,44	147,03	0,92%	19%

Izvor: European Commission. 2013 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 2014. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2013/ipa-2013-annual-report-printed-version_en.pdf

IPA V komponenta obuhvaća samo Hrvatsku, Makedoniju i Tursku. Rezultati ugovorenih sredstava su porazni za Makedoniju ali i za Tursku. Naime Makedonija je ugovorila svega 0,7% od dodijeljenih 85,65 milijuna Eura dok je Turska ugovorila 0,92% od velikih 854,57 milijuna Eura. Što se pak Hrvatske tiče ona je ugovorila 79% od 189,92 milijuna Eura, a plaćeno joj je 33,33 milijuna Eura što čini 23%.

Nakon promatranja kroz sve godine korištenje IPA instrumenta dolazimo do sljedećeg zaključka. Naime IPA I komponenta pokazuje nam kako je u periodu od 2007. godine do 2011. godine najuspješnija zemlja kada govorimo o povlačenju sredstava bila Kosovo. U vrhu zajedno s Kosovom nalaze se zemlje Crna Gora i Srbija kao dobar primjer. Zanimljivo jest to da su Hrvatska, Makedonija i Turska do 2011. godine zauzimale najlošija mjesta kada govorimo o povlačenju sredstava. Tek 2012. i 2013. godine Hrvatska i Turska iskazale su se kao lideri i zauzeli vodeća mjesta dok je Makedonija i dalje pri začelju.

IPA II komponenta prikazuje slično stanje. Naime Srbija je sve do 2011. godine najbolje povlačila sredstva iz komponente prekogranične suradnje. Turska je 2012. godine povukla 100% sredstava te time postala prva zemlja kojoj je to uspjelo neovisno o kojoj komponenti govorimo. Hrvatska je bila sljedeća kojoj je to uspjelo 2013. godine. Među najlošijim zemljama ponovno se pokazala Makedonija. Još su pri vrhu i kao pozitivan primjer našle se Crna Gora i Bosna i Hercegovina.

IPA III, IV i V komponente pokazuju kako je generalno Hrvatska najuspješnija zemlja promatrano kroz period od 2007. do 2013. godine. Naime jedino je u IPA III komponenti prepustila vodeće mjesto Turskoj od 2010. do 2013. godine. U početku je Hrvatska imala primat dok je kod IPA IV i V komponenti od početka do kraja bila najuspješnija zemlja ispred Turske. Kao i kod IPA I i II komponenti Makedonija je i u ovom slučaju na začelju te je definitivno loš primjer kada govorimo o izvlačenju financijskih sredstava.

5. Primjeri uspješnih projekata financiranih kroz IPA-u

U ovom poglavlju proći ćemo kroz neke od uspješnih projekata svake od zemalja koja koristi IPA instrument. Vidjet ćemo neke od primjere kroz svih pet komponenti IPA instrumenta. Naziv projekta, proračun, vrijeme trajanja, pozitivne strane implementacije za pojedinu zemlju korisnicu instrumenta.

5.1. Albanija

Kada govorimo o uspješno realiziranom projektu za Albaniju kroz IPA instrument prikazat će primjer projekta financiranog kroz IPA II komponentu odnosno prekograničnu suradnju. Naziv projekta je „From past to future: The promotion of all the beauties of natural & cultural heritage of the Prespes lakes area with the use of technology of the future (solar powered boats)“ odnosno u doslovnom prijevodu „Od prošlosti do budućnosti: Promocija prirodnih ljepota i kulturne baštine na području jezera Prespes uz korištenje tehnologije budućnosti (brodova na solarni pogon). Početak ovog projekta bio je 01. svibnja 2012. godine dok je završetak bio 30.10.2013. godine. Vrijednost projekta je 439 672,08 eura od čega je od strane IPA-e financirano 346 571,84 Eura.

Cilj ovog projekta jest da se promovira kulturna i prirodna baština na području jezera Prespes na način da se jezero obilazi s turistima koristeći brodove na solarni pogon. Prespes jezero se većim dijelom nalazi u Albaniji dok je jedan manji dio jezera u teritoriju Grčke pa se financijski dio izvukao kroz IPA II komponentu odnosno prekograničnu suradnju ove dvije navedene zemlje. „To je jedinstven jezerski krajolik izvanredne prirodne ljepote koja uključuje bogatstvo spomenika iz bizantskog i poslije bizantskog razdoblja. Lokalna populacija blisko je povezala područje, njegovu povijest i prirodnu ljepotu s mitovima, legendama i tradicijama“ (The IPA Cross-Border Progame, Greece-Albania 2007-2013).

Ovaj projekt je pravi primjer kvalitetne suradnje dviju zemalja koje su iskoristile IPA instrument kako bi ne samo zbližile svoje odnose i međunarodnu suradnju već i iskoristile financijska sredstva za povećanje turističke ponude svoje zemlje te poboljšanje kvalitete života svojih građana koji gravitiraju ovom području.

5.2. Bosna i Hercegovina

Bosna i Hercegovina i Srbija su uspješno privedle kraju projekt pod nazivom „Maline preko granice“. Ovaj projekt kao i kod Albanije je projekt IPA instrumenta u prekograničnoj suradnji između Bosne i Hercegovine i Srbije.

Ovaj projekt trajao je od prosinca 2010. godine do rujna 2012. godine. Vrijednost ovog projekta je 236 000,00 Eura od čega je EU kroz IPA instrument sudjelovala s 200 600,00 Eura dok su općine Arilje, Čajetina, Istočni Stari Grad i Sokolac zajedno sudjelovale s 35 400,00 Eura. Zbog ovog projekta održana je također i manifestacija „Dani Maline“ na kojoj je došlo više od 140 proizvođača i prerađivača maline iz Srbije i Bosne i Hercegovine na kojoj su razmjenjivali iskustva i načine rada. Također danima maline prisustvovali su i osiguravajuće kuće, turistički djelatnici, kupci, stručnjaci i mnogi drugi.

Ovim projektom došlo je do poboljšavanja uvjeta kod postojećih plantaža malina te su se proizvođači povezali međusobno ali i s budućim poslovnim partnerima kako bi što kvalitetnije mogli distribuirati svoje proizvode kako u Bosni i Hercegovini tako i u inozemstvu

5.3. Hrvatska

Kada govorimo o uspješnim projektima za primjer smo u Hrvatskoj uzeli projekt pod nazivom „Aktivno civilno društvo – garancija stvarnih reformi“. Vrijednost ovog projekta bila je 199 940,52 Eura te je financiran od strane IPA instrumenta iz 2008. godine dok je period trajanja projekta bio od 6. svibnja 2011. do 6. svibnja 2013. godine. Korisnik ovog projekta bila je udruga Cenzura koja sjedište ima u Splitu dok su partneri projekta bili Sveučilište u Splitu, Partnerstvo za društveni razvoj, institut STINE, H-alter, GONG i Centar za mirovne studije.

Ovaj projekt spada pod IPA I komponentu pomoć kod tranzicije i izgradnja institucije.

„Specifični ciljevi projekta:

1) Povećati razinu informiranosti hrvatskih građana o korupciji, o radu javne administracije te o Europskoj uniji i njenoj pravnoj stečevini; motivirati ih za aktivnije

sudjelovanje u demokratskim reformama u RH (smanjenje korupcije i reforma javne administracije)

2) Promovirati Kodeks pozitivne prakse savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u oblikovanju javnih politika u Hrvatskoj te omogućiti stvaranje okolnosti za njegovo usvajanje i provedbu

3) Povećati kapacitete udruga civilnog društva (uključujući i partnerske organizacije), novinara kao glavnih korektora civilnog društva te lokalne samouprave u Splitu, omogućujući im aktivniju ulogu u borbi protiv korupcije, u reformi javne administracije i sličnim demokratskim reformama.“ (Aktivno civilno društvo - garancija stvarnih reformi; 2008)

5.4. Makedonija

U Makedoniji je od svibnja 2011. do kolovoza 2012.godine u implementaciji i provedbi bio projekt pod nazivom „Elektronički izazov suvremenog obrazovanja“. Vrijednost ovog projekta bila je 76 762,32 Eura što je malo u usporedbi s iznad navedenim zemljama i projektima koje smo uzeli kao primjer. Cilj ovog projekta jest taj da se razvija vještina ljudi i ljudskih resursa, stvaranje i uvođenje novih metoda učenja koja će zadovoljiti sve trenutne i buduće potrebe na tržištu rada. Cilj je da se pruže besplatne edukacije kako bi se povećala konkurentnost ljudskih resursa i kvaliteta usluga u turizmu. Kod ovog projekta ciljalo se na zaposlene u turizmu bilo da se radi o poduzećima ili fizičkim osobama koje pružaju turističku ponudu seoskog, eko ili kulturnog turizma. Također projekt je namijenjen i osobama s invaliditetom, centrima za stručno osposobljavanje i nevladinim organizacijama.

5.5. Srbija

U Srbiji se kroz IPA instrument financirao projekt pod nazivom „Obrazovanje za sve“. Projekt se provodio dvije godine od veljače 2010. do veljače 2012. godine. Korisnik projekta bilo je Ministarstvo prosvjete, obrazovanja i tehnološkog razvoja. Projekt se provodio osnovnim školama Srbije gdje je osnovno obrazovanje obavezno i besplatno. Vrijednost projekta bila je 3 000 000,00 Eura. Ovaj projekt proveden je u

180 predškolskih ustanova i osnovnih škola na području Srbije. U periodu provedbe projekta 190 pedagoških asistenta prošlo je obuku za rad s djecom s posebnim potrebama dok su 1432 djelatnika u prosvjeti prošla obuku tijekom ovog projekta.

„Rezultati su sljedeći:

- Mjesto pedagoškog asistenta uvedeno u obrazovni sistem Srbije
- Osiguran je obrazovni materijal i IT oprema za 180 škola u vrijednosti od 1.200.000 Eura
- Printane su dvije zbirke priručnika za nastavnike
- Održane obuke za 35 obrazovnih trenera za rad s djecom s posebnim teškoćama u učenju“ (Rastemo zajedno; 2015)

5.6. Crna Gora

Projekt u Crnoj Gori koji se pokazao kao uspješan je u prekograničnoj suradnji odrađen s Hrvatskom. Naziv projekta je „Zajednička promocija i unapređenje nivoa sigurnosti nautičkog turizma u Dubrovačko – neretvanskoj županiji i na Crnogorskom primorju.“ Projekt je započeo u siječnju 2011. i rok provedbe projekta je 23 mjeseca odnosno do prosinca 2012. godine. Vrijednost projekta jest 451 928,36 Eura. Cilj ovog projekta jest da se unaprijedi turistički potencijal Dubrovačko neretvanske županije i Crnogorskog primorja te da se promovira kulturna i prirodna baština koja se nalazi na tom području. Ovaj projekt u tom segment vrlo je sličan s prekograničnom suradnjom između Albanije i Grčke samo što se njihov projekt nalazio na Prespes jezeru.

„Ostvareni rezultati su sljedeći:

Institucionalno jačanje Odjela za hidrografiju i oceanografiju HMZCG-a kroz edukaciju, praktične treninge, nabavku opreme i vršenje hidrografske izmjere i izrade nautičkih karata. U sklopu projekta tiskana je Knjižica s preporučenim nautičko-turističko plovidbenim rutama za jahte (jedrilice i motorne jahte) i megajahte – tzv. “Booklet”. Aktivna je web stranica (www.nautour.info) namijenjena nautičarima (i svim zainteresiranima) koji posjećuju predmetno područje. Također je aktivan web forum kao mjesto na kojem pojedinci mogu dobiti stručne odgovore na sva pitanja i kao

mjesto za razmjenu informacija, ideja i iskustava između nautičara. Izrađena je radna verzija Turističko - nautičkih vodiča predmetnog područja domaćim i stranim nautičarima daju puno korisnih informacija: pregled područja - geografija, povijest, kultura, tradicija i priroda, slike atraktivnih i tipičnih lokacija i mjesta, informativnu kartu područja s označenim ključnim lokacijama, poglavlje za određene turističke luke i marine sa slikama, planovima uz korisne linkove za nautičare.“ (Finalna promocija projekta; 2012)

5.7. Turska

Projekt u Turskoj pod nazivom „Promoviranje ljudskih prava: Stvarni ljudi, stvarni napredak“ provodio se od veljače 2010. godine do srpnja 2011. godine. Budžet od strane IPA instrumenta je bio 87 989,00 Eura dok je korisnik projekta Zaklada za ljudska prava u Turskoj.

Glavni cilj projekta bio je da se zaštite prava tražitelja azila i prava izbjeglica. Također cilj projekta je bio da se educira građanstvo i institucije koje stupaju u kontakt s navedenim skupinama ljudi.

Prilikom izrade ali i provedbe te implementacije projekta glavni cilj bio je da se izbjeglicama i tražiteljima azila pruži podrška kada govorimo o pravnim aspektima. Boravak izbjeglica i tražitelja azilanta pravna podrška u zemlji u kojoj borave im je od izuzetne pomoći.

6. Zaključak

U ovom radu vidjeli smo funkcioniranje IPA instrumenta i način korištenja, ali i samu kvalitetu povlačenja sredstava zemalja za koje je IPA instrument namijenjen. IPA instrument predstavlja način i značajan izvor sredstavaza zemlje kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje, te njihovu pripremu za članstvo u EU. Kroz program mogu se financirati različita područja, od pomoći tranziciji i izgradnji institucija do regionalnog razvoja, ruralnog razvoja, tržišta rada, tako da su krajnji korisnici brojni.

Međutim, to u praksi nažalost nije bilo tako izvedeno. Naime dobar dio zemalja korisnica IPA instrumenta nisu na adekvatan način iskoristili dostupna sredstva. Jedan od najboljih primjera slabe realizacije jest primjer Turske koji u periodu od 2007. do 2010. godine nisu iskoristile komponentu V za ruralni razvoj.

Ono što ohrabruje nakon provedene analize proteklom razdoblju korištenja IPA instrumenta jest da su određene zemlje kao Kosovo, Crna Gora i Srbija jako ozbiljno shvatile ovu mogućnost i priliku kako bi iskoristili sve ponuđene prilike dok su Turska, Hrvatska i Makedonija do 2011. godine bili loš primjer rada i povlačenja sredstava te ugovaranja projekata. Na kraju cijelog ciklusa IPA instrumenta Hrvatska i Turska kao zemlje kandidatkinje uspjele su se nametnuti i opravdati svoj status kroz rad i korištenje instrumenta te gotovo svih komponenti koje su zemljama stavljeni na raspolaganje.

IPA II instrument se koristi od 2014. godine te će se koristiti sve do 2020. godine. Završetkom korištenja IPA II instrumenta vidjeti će se koliko su sve zemlje izuzev Hrvatske koja je u međuvremenu postala članica EU iskusnije te koliko kvalitetnije koriste ponuđena financijska sredstva. Sve zemlje koje su koristile IPA I instrument koriste i IPA II izuzev Hrvatske koja je 1. srpnja 2013. godine postala punopravna članica Europske unije te je samim ime zadovoljila odnosno ispunila sve tražene uvjete iako se kao i ostale zemlje nije prikazala u najboljem svijetlu prilikom korištenja IPA instrumenta.

7. Sažetak

U ovom radu opisana su obilježja IPA instrumenata te svih pet komponenti koje IPA instrument obuhvaća.

Želja zemalja da se uključe u veliku obitelj koje čine zemlje članice Europske unije zahtjeva određene prilagodbe za svaku zemlju pojedinačno. Nemaju sve zemlje iste uvjete, mogućnosti ili resurse kako bi ih se moglo sve svrstati u istu poziciju. Iz tog razloga analiziralo se dodijeljena sredstva po godinama unutar komponenti te se promatralo kretanje i razlike koje su se događale s vremenom. Godine 2010. dogodila se prekretnica promatrajući dodijeljena sredstva po zemljama koja su od 2011. godine na dalje drastično rasla što pokazuje primjer Turske koja je za svih pet komponenti dobila preko 2 mlrd. EUR.

Analizirajući iskorištenost sredstava jasno se vidi kako su javljali određeni problemi prilikom povlačenja sredstava, te da iskoristivost dodijeljenih sredstava nije bila na visokom nivou. Pozitivna stvar je da su zemlje potencijalne kandidatkinje dobar dio razdobljau kojem se IPA instrument koristio bile bolje, odnosno kvalitetnije koristile dodijeljena sredstva od zemalja koje su bile kandidatkinje za ulazak u Europsku unije. Točna je isto tako i činjenica kako su Hrvatska, Turska i Makedonija loše odradile svoj posao naročito do 2010. godine pa samim time nije teško bilo se nametnuti ispred njih. Na kraju rada navedeni su odabrani pozitivni primjeri koji su financirani iz IPA instrumenta te su svojim korisnicima donijeli određeni korist (rast, zapošljavanje, očuvanje okoliša, zaštitu ljudskih prava te međunarodnu suradnju između zemalja).

8. Summary

This master's thesis describes the characteristics of IPA instruments and all five components covered by the IPA instruments. The desire of countries to engage in a large family of European Union member states requires certain adjustments for each country individually. All countries do not have the same conditions, opportunities, or resources, so they can't all be placed in the same point of observation. For this reason, yearly allocated funds were analyzed within all components, trends and differences that took place over observed time. Observing only allocation of funds, year 2010. was a turning point. From 2011., funds grew rapidly, and the best example of that growth was Turkey, which gained of 2 billion EUR for all five components combined. In analyzing resource utilization it's visible that there were some problems present regarding funds redrawal. Also, usability of allocated funds was at a pretty low level. Positive indicator was that the countries, potential candidates, were active for a large part of the period in which the IPA instrument was used. They used funds better even than the European Union candidate countries. It is also a fact that Croatia, Turkey and Macedonia did their job badly, especially by 2010, so it was not difficult for other countries to be a step ahead of them. At the end of the thesis, selected positive examples from the IPA instrument were described. They brought a certain benefits to their beneficiaries, like growth, higher employment rate, environmental protection, human rights protection and international cooperation between countries.

Literatura:

1. Commission of European Communities. Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee. 15. prosinca 2008. Dostupno na: http://aei.pitt.edu/45575/1/com2008_0850.pdf (15.03.2017.)
2. European Commission. Commission staff working document background document to the report from the commission to the Parliament, The council and the European economic and social committee. Dostupno na: [http://aei.pitt.edu/45580/1/SEC_\(2010\)_1430_2.pdf](http://aei.pitt.edu/45580/1/SEC_(2010)_1430_2.pdf) (03.04.2017.)
3. European Commission. 2008 Annual report on the implementation of the instrument for pre-accession assistance (IPA). Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee. 23. prosinca 2009. Dostupno na: http://aei.pitt.edu/45577/1/com2009_0699.pdf (18.03.2017.)
4. European Commission. 2009 Annual report on the implementation of the instrument for pre-accession assistance (IPA). Report from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee. 25. studeni 2010. Dostupno na: http://aei.pitt.edu/45579/1/com2010_0687.pdf (18.03.2017.)
5. European Commission. 2010 Annual Report on Financial Assistance for Enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey Pre-accession Instrument, Transition Facility. 11. listopad 2011. Dostupno na: http://aei.pitt.edu/45582/1/sec2011_1198.pdf (25.03.2017.)
6. European Commission. 2011 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 20. studeni 2012. Dostupno na: http://aei.pitt.edu/45583/1/com2012_0678.pdf (25.03.2017.)
7. European Commission. 2012 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament,

- the Council and the Economic and Social Committee. 12. rujna 2013. Dostupno na: http://aei.pitt.edu/45585/1/com2013_0625.pdf (02.04.2017.)
8. European Commission. 2013 Annual report on financial assistance for enlargement (IPA, PHARE, CARDS, Turkey pre-accession instrument, transition facility). Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the Economic and Social Committee. 2014. Dostupno na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2013/ipa-2013-annual-report-printed-version_en.pdf (15.04.2017.)
  9. EU financial cooperation with Turkey. Promoting human rights : Real People, Real Progress. Dostupno na: http://www.avrupa.info.tr/fileadmin/Content/publications/en/EU_IPA_ENG.pdf (06.06.2017.)
  10. IPA Cross-Border Programme CCI Number 2007CB16IPO007. IPA Cross-Border Programme. Dostupno na: http://ipacbc-mk-bg.net/wp-content/uploads/2013/10/Project_11.pdf (04.06.2017.)
  11. IPA - prekogranični program Hrvatska - Crna Gora „Zajednička promocija i unapređenje razine sigurnosti nautičkog turizma u Dubrovačko-neretvanskoj županiji i na Crnogorskom primorju". Dostupno na: http://www.hhi.hr/uploads/materials/IPA_Split_20120925_hrv.pdf (06.06.2017.)
  12. IPA IV- razvoj ljudskih potencijala. Dostupno na: <http://europski-fondovi.eu/program/ipa-iv-razvoj-ljudskih-potencijala> (08.06.2017.)
  13. IPA V – Plan za poljoprivredu i ruralni razvitak. Dostupno na: <http://www.strukturnifondovi.hr/ipa-v> (08.06.2017.)
  14. Maline iz BiH idu preko granice? Dostupno na: <http://www.poljoprivreda.ba/info-servis-korisno-63/25-krediti-i-projekti/7425-maline-iz-bih-idu-preko-granice> (03.06.2017.)
  15. Novota, S. et al.,: *Europski fondovi za Hrvatske projekte, Zagreb*, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, 2009. Dostupno na: http://www.safu.hr/datastore/filestore/10/Europski_fondovi_za_hrvatske_projekte.pdf (28.03.2017)

16. Osnovne informacije o EU fondovima. Dostupno na: <http://algebra.hr/wp-content/uploads/2013/08/Osnovne-informacije-o-EU-fondovima.pdf>
(28.03.2017.)
17. Pejović, A. et al.: *Instrument za pretpristupnu pomoć EU IPA 2007-2013*, treće izmjenjeno i dopunjeno izdanje, Beograd, Europski projekt u Srbiji, 2011
18. Project - From past to future: The promotion of all the beauties of natural & cultural heritage of the Prespes lakes area with the use of technology of the future solar powered boats. Dostupno na: <https://www.keep.eu/keep/project-ext/16773> (03.06.2017.)
19. Project of organization ARCI – Blagoevgrad branch. Electronic challenge for modern education. Dostupno na: http://bpid.eu/wp-content/uploads/2015/07/EN_MK.pdf (06.06.2017.)
20. Projekt „Maline preko granice“ - Dostupno na: <http://www.ekapija.com/website/bih/page/595182/Projekat-Maline-preko-granice-povezao-privredu-%C4%8Detiri-op%C5%A1tine-iz-BiH-i-Srbije>
(03.06.2017.)
21. Rastemo zajedno. Najuspješniji projekti koje EU finansira u Srbiji. Beograd, 2015. Dostupno na: http://euinfo.rs/files/Publikacije-srp/36_Rastemo_zajedno.pdf (06.06.2017.)
22. Središnja agencija za financiranje i ugovaranje. Aktivno civilno društvo - garancija stvarnih reformi. Dostupno na: <http://www.safu.hr/hr/o-safu/primjeri-eu-projekata-u-rh/ipa-komponenta-i-pomoc-u-tranziciji-i-izgradnja-institucija/list/aktivno-civilno-drustvo-garancija-stvarnih-reformi> (04.06.2017.)
23. The IPA Cross-Border Programme Greece – Albania 2007 – 2013 . Project - From past to future: The promotion of all the beauties of natural & cultural heritage of the Prespes lakes area with the use of technology of the future solar powered boats. Dostupno na: <http://greece-albania.eu/index.php/projects.html?view=item&id=13> (03.06.2017.)
24. University of Pittsburgh. Archive of European Integration (AEI). Dostupno na: http://aei.pitt.edu/view/euar/EXTERNAL=3AFinancial_Assistance_for_Central_and_Eastern_Europe=28PHARE,ISPA,SAPARD,IPA=29.html
(15.03.2017.)

25. Zajednička promocija i unapređenje nivoa sigurnosti nautičkog turizma u Dubrovačko-neretvanskoj županiji i na Crnogorskom primorju. Dostupno na: <http://www.nautour.info/oprojektu.php> (06.06.2017.)
26. 2007-2013 Bulgaria – Former Yugoslav Republic of Macedonia IPA CBC (BG-FYROM). Electronic challenge for modern education. Dostupno na: <https://www.keep.eu/keep/project-ext/39685/Electronic%20challenge%20for%20modern%20education> (05.06.2017.)

POPIS SLIKA

Slika 1: Razvoj finansijske pomoći.....	8
Slika 2: Tri razine okvira za provedbu IPA-e.....	9
Slika 3: IPA komponente	10

POPIS TABLICA

Tablica 1: Prikaz dodijeljenih sredstava IPA I po državama	11
Tablica 2: Prikaz dodijeljenih sredstava IPA II po državama	133
Tablica 3: Prikaz dodijeljenih sredstava IPA III po državama.	144
Tablica 4: Prikaz dodijeljenih sredstava IPA IV po državama.	155
Tablica 5: Prikaz dodijeljenih sredstava IPA V po državama.	166
Tablica 6: Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama u 2007. godini.....	18
Tablica 7: Financijska sredstva po državama za nacionalni program, nuklearnu sigurnost, carine i edukaciju.	19
Tablica 8: Prikaz sredstava koja su dodijeljena zemljama koje se nalaze u sustavu IPA III, IV i V za razdoblje od 2007.-2009. godine.	22
Tablica 9: Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama u 2008. godini.....	23
Tablica 10: Prikaz	25
Tablica 11: Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama u 2010. godini.....	26
Tablica 12: Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama u 2011. godini.....	28
Tablica 13: Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama u 2012. godini.....	29
Tablica 14: Prikaz dodijeljenih sredstava po komponentama za 2012. godinu.....	301
Tablica 15: Prikaz ugovorenih i isplaćenih sredstava za IPA I komponentu u 2007. godini.....	32
Tablica 16: Prikaz ugovorenih i isplaćenih sredstava za IPA II komponentu u 2007. godini.....	33
Tablica 17: Prikaz ugovorenih i isplaćenih sredstava za IPA I komponentu u 2008. godini.....	34
Tablica 18: Prikaz ugovorenih i isplaćenih sredstava za IPA II komponentu u 2008. godini.....	35
Tablica 19: Prikaz dodijeljenih sredstava za IPA I komponentu za 2009. godinu.	366
Tablica 20: Prikaz dodijeljenih sredstava za IPA II komponentu za 2009. godinu. ...	377
Tablica 21: Prikaz dodijeljenih sredstava za IPA I komponentu za 2010. godinu.....	37
Tablica 22: Prikaz dodijeljenih sredstava za IPA II komponentu za razdoblje od 2007. do 2010.....	38

Tablica 23: Prikaz isplaćenih sredstava za period od 2007. do 2010. godine za IPA III komponentu.....	39
Tablica 24: Prikaz isplaćenih sredstva za period od 2007. do 2010. godine za IPA IV komponentu.....	40
Tablica 25: Prikaz isplaćenih sredstva za period od 2007. do 2010. godine za IPA V komponentu.....	411
Tablica 26: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA I komponentu za 2011. godinu.	412
Tablica 27: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA II komponentu za 2011. godinu.	43
Tablica 28: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA III komponentu za 2011. godinu.....	43
Tablica 29: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA IV komponentu za 2011. godinu.....	44
Tablica 30: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA V komponentu za 2011. godinu.....	45
Tablica 31: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA I komponentu za 2012. godinu.....	46
Tablica 32: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA II komponentu za 2012. godinu.....	47
Tablica 33: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA III komponentu za 2012. godinu.....	48
Tablica 34: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA IV komponentu za 2012. godinu.....	49
Tablica 35: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA V komponentu za 2012. godinu.....	51
Tablica 36: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA I komponentu za 2013. godinu.....	51
Tablica 37: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA II komponentu za 2013. godinu.....	52
Tablica 38: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA III komponentu za 2013. godinu.....	54
Tablica 39: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA IV komponentu za 2013. godinu.....	54
Tablica 40: Prikaz dodijeljenih sredstva za IPA V komponentu za 2013. godinu.....	55